

till bibliotekariens lön af de inkomster, som inslyta af den till sjelfwa egendomen hörande jord.

(Sammandraget ur Stockholms Tidn. 1826, sednare hälften, N:o 41, 43—46. De derstädes förefommade underrättelser äro, enligt uppgift, meddelade af bibliotekariern.)

4) Svenska Akademien.

Denna akademi inrättades och stadfästades genom Kongl. Br. af d. 20 Mars 1786. Den 24 April samma år, eller den dag, på hwilken Konungen, för 20 år tillbaka, haft sitt första inträde i rådet såsom Sveriges Kronprins, war utsedd till akademiens instiftelse, hwilken högtidligen verkställdes af Konungen på stora Boursefalen. Derpå undertecknades stadgarne, först af Konungen och sedan af akademiens närwarande ledamöter.

Enligt dessa stadgar, hwilka ännu äro gällande, skall det wara akademiens angelägnaste göromål att arbeta på Svenska språkets förbättring. Skaldekonst och wältalighet äro också föremål för akademiens uppmärksamhet, i synnerhet som det nämnda hufwuds föremålet icke utan dessa kan winnas. —

Akademien består af 18 ledamöter, hwilka merändels äro män af hög rang. Huru de utöfwat sin således likasom privilegierade domsrättighet i Svenska witterheten, är ett ämne, hwarom mycket blifwit strifwet, och som wore för widblifstigt att här utveckla. Akademien har sin årliga högtidsdag d. 20 Dec., på Konung Gustaf II Adolfs födelsedag, till hvars minne akademien egentligen är helgad. På denna fest samlas akademien förmiddagen i Slottscapellet, för att från altaret afhöra ett tal till denna Konungs äminnelse. Ut i offentliga sammankomsten, som på eftermiddagen hålles i Boursefalen, uppläsas de skrifter, som wunnit prisen, äfwen som skaldestycken, tal, eller något annat arbete, författadt af någon bland akademiens ledamöter. Ny ledamot uppläses också då sitt inträdestal. Tillika uppläses ett äminnelsestal öfwer någon förtjent man, till hvars heder akademien då lätit pregla en mindre skädepenning, som, enligt fastställt bruk, utdelas bland de närwarande ledamöterna. Den första, öfwer hwilken en sådan skädepenning slogs, war Kongl. Rådet, Grefwe Dahlberg. Utom denna offentliga sammankomst, har akademien ännu andra sammankomster, hwilka för det närwarande ske uti Kongl. Cancelli-Styrelsens rum i slottet. Dessa sammankomster hålles wanligen en gång i

wektan och bewislas af så många bland akademien ledamöter, som äro i hufwudstaden närvarande. Hwar och en af dem undfår wid hwarje sådan sammankomst en sifwerjetton. För det närvarande äro ledamöterna wid dessa sammankomster, utom andra ghemål, sysselsatta med redigerandet af en Swenssk ordbok.

Det ena af de prisämnen, för hvilka akademien på sin första högtidsdag utdelade belöningar, war: Åreminne öfwer Riksrådet och Fältmarskalken, Grefwe Lennart Torstenson. Detta anmärkes derföre, att Konungen sjelf författat den skrift i detta ämne, som wunn priset. Han gaf sig wäl icke strax tillkänna; men, då förhållandet, efter ett års försöpp blef belant, wågrade han ej att mottaga detta pris i akademien enskilda sammankomst, d. 1 Decemb. 1787.

Belöningsmedallerna äro af 4 slag: 1) en skåpenning i guld, af 26 ducaters wigt, med Mercurii bild å ena sidan, samt i exerguen: wåltalighet; 2) en skåpenning i guld, om lika wigt, med Apollos bild å ena sidan, samt i exerguen: skalbekonst; 3) en guldmedaille, om 10 ducaters wigt; 4) en sifwermedaille. Utom dessa belöningar, finnas ännu 2:ne andra. HofCancelleren Zibet har nämligen, i sednare tider, donerat en fond, för att belöna åreminnen öfwer Gustaf III, och Profesorn Lundblad i Lund har likaledes donerat en fond, hwaraf rentan, 50 rd. b:co, skall användas till belöning åt författaren af den i fäderneslandet, under årets löpp, från trycket utkomna skrift, som bäst anses för tjena akademien uppmärksamhet. Desutom hafwa äfwen tillfälliga priser någon gång blifwit skänkt.

Akademien Handlingar wittna om dess åsigter i witerheten, samt om beskaffenheten af de skrifter, den belönar. Dess arbeten utgåswo, till år 1795, särskildt in 4:0 och utgöra 22 särskilda skrifter. Akademien har sedermera börjat utgifwa 2:ne handlingsblyder: Swenska Akademien Handlingar från 1786, Vol. 1—5, Stockholm, 1801—1813; och Swenska Akademien Handlingar från år 1796, Vol. 1—10, Stockholm, 1801—1828.

Äfwen bör nämnas, att akademien arbeten och sammankomster inställdes från d. 7 Mars 1795, tillå Konungens minderårighet upphörde, eller d. 1 Nov. 1796.

Akademien har sin förnämsta inkomst genom det till akademien öfwerlätta privilegium att utgifwa Post- och Inrikes Tidningarne; hwilket förut warit en inkomst för öfwerpostdirecturen. Desutom har akademien ett årligt statsanslag af 1500 rd. b:co, samt rättighet, att för sedlar i Ban-

fen inwerla silfwer till jettoner, till ett belopp af högst 500 rd. b:co. Genom besparingar eger akademien för närvarande ett capital af omkring 50,000 rd. b:co.

Akademien har ett bibliotek, som för det närvarande innefattar omkring 10,000 volumer. Grunden dertill lades genom en betydlig donation af böcker i ättilliga ämnen, af Handelsmannen Lindahl i Norrköping, och sedermera har det genom inköp blifwit förökadt. Det innefattar mest skrifter i hwad man kunde kalla allmän literatur, lärda sällskapers handlingar, hwaribland *Acta Eruditorum*, *Allgemeine Deutsche Bibliothek* m. fl., intaga ett betydligt rum; större arbeten i allmänna historien; större och mindre i witterheten och de fria konsterna. Egentligen wetenenskapliga arbeten finnas högst få, såsom flere af Linnés, Buffons *Histoire Naturelle*, *Gesch. der vierfüßigen Thiere*, 22, och der *Vögel*, 31 voll. o. s. w. Biblioteket innehåller också en samling af auctores classici, af arbeten i fäderneslandets historia och geographi, samt topographiska skrifter. För det närvarande upptager det tvåanne rum uti bottenwåningen af huset No: 9, quarteret Lammet wid Drottninggatan, hwilka rum, jemte flera andra i samma hus, akademien hyrer för sina behof; biblioteket hålles ej öppet för allmänheten.

(Äldre underrättelser ur Elers; nyare efter muntliga meddelanden.)

5) Akademien för de Fria Konsterna.

Denna stiftelse är den äldsta af alla Swenska akademier och blef, under namn af Målare- och Bildhuggare-Akademien, redan den 10 Mars 1735, inrättad af Riksrådet, Grefwe Carl Gustaf Tessin, till äminnelse hwaraf en stådepenning slogs öfwer stiftaren. Dock war akademien, wid denna sin första stiftelse, och en lång tid framgent, endast en ritshola. Första början till dess inrättande gafswo de från Frankrike till slottsbyggnaden införskrifna målare och bildhuggare, hwilka öfwerenskommo att, för öfnings skull, på egen befofinad antaga en modell, efter hwilken de om afstnarne ritade och äfwen sedermera gjorde sina elever af samma förman delaktiga. Sedan Grefwe Tessin blifwit öfvertygad om nyttan af detta berömdwårda företag, stiftade han, som nämndt är, akademien och urwerkade kongl. befallning till StatsContoret, att från 1740 års början och framgent uppföra på staten 500 daler silfwermynt till Ritare-Akademien behofwer.

Denna obetydliga summa förslog knappt att betala modellen och underhålla lampan; således gifwo ofwanbemälda konstnärer undervisningen för intet, hvarmed fortsattes till år 1746, då Målaren Taraval, som mest förefått undervisningsverket, afled, och de öfriga utlänningarne, efter fulländad contractstid, bortreste.

Niticholans öfningar gingo sedan några år å rad nog samt, till dess, wid början af 1750-talet, de åter upplifwades medelst StatueBildhuggaren Bouchardons och Desinatens Lieutenanten Wallaves oförtrutna bemiddanden, hvilka någon tid därefter fingo biträde af dåwarande Graveuren, sedermera HofIntendenten Rehn, och dessa tre läromästare undervisade likaledes ungdomen, utan annan belöning, än nhjet att wara fäderneslandet nyttiga.

Under hela denna tid, och ända till Gustaf III:s tidhvarf, war akademien utan både kongl. stadgar och stadsskielse dera, äfwen som den ej heller hade ordentliga sammankomster. Den stod, troligen allt från sin första början, under öfwerintendentens styrelse. Wid 1756, 1761 och 1766 årens riksdagar öskades statsanslaget för akademiens behof successivt. I samma mån, som inkomsterna tillfoga, kunde också flera, undervisningen tillhöriga, utgifter beswäras, så att icke allenast de öfriga professorerna fingo ett mot beswäret någorlunda passande arfwode, utan och särskilda professorer kunde antagas för anatomen och perspectivien.

Akademien kunde således ifrån den tiden räknas sin rätta tillwarelse, sedan hon den 17 Febr. 1768 haft sitt första sammankomst, och bestod akademien då af 10 ledamöter. Ut de första sammankomsterna rådgjordes om project till stadgar och undervisningsverkets ordentliga fördelning, hvarom föreställningar ingåfwos till wederbörlig ort. Sedan rikets år 1769 församlade Ständer blifwit hörda, hugnade Konungen, uti Bref af d. 1 Mars 1770, akademien med löfte om stadgar och andra förmåner; men, inen detta hann verkställas, dog Adolph Fredrik, och Nikets Ständer, som kort därefter sammankommo, woro icke benägna för de fria konsterna. Fråga uppstod till och med att affkeda akademiens dåwarande directeur och att frantaga 2:ne dess ledamöter deras löner. Äfwen förebräddes directuren, att han låtit 2:ne unga konstnärer, under 5 års tid, wistas i Rom med pension. Men detta owäder upphörde snart, och, då Gustaf III utfört den namnkunniga revolutionen, så att han med frihet kunde verka på statens angelägenheter, sät också Målare- och Bildhuggare-Akademien sina stadgar, förenade med

Åttifiliga förmåner, d. 5 Jan. 1773. Konungen, som förut war hedersledamot af Danfka MålareAkademien, blef nu be-
 styddare för den, åt hvilken han sjelf gifwit en ny stiftelse.

Under denna period hade Szwedz Intendenten Adelskrantz wa-
 rit akademien's styresman. Han utverkade ofta wid riksdag-
 arne så wäl resepenstioner för unga konstnärer, som löner åt
 dem efter deras hemkomst. Då han 1757 blef Szwedzintend-
 ent, hade, utom medailleurerna, som af ålder här i riket
 varit lönta, allenast en konstnär lön på stat, nämligen en
 porträttmålare, med 166³ rd. Då han 1795 afträdde äm-
 betet, woro på slottsbyggnads, så wäl som Szwedz kronans
 stater, för lön uppförda: trene historiemålare, en miniatur-
 målare, två porträttmålare, en landskapsmålare, en statue-
 bildhuggare, två ornamentsbildhuggare, två medailleurer och
 två ciseleurer.

Enligt de ofwannämnda ännu gällande stadgarne af
 år 1773, är Szwedzintendenten alltid akademien's ständige
 präses, hofintendenten des vice präses, någon af akade-
 miens ledamöter des directeur, och en annan des secreterare.
 Akademien består för Szwedz af ett obestämdt antal in- och
 utrikes ledamöter samt hedersledamöter, hwartill namnfunniga
 artister och kännare af deras arbeten wäljas, samt af tjenst-
 gårande professorer och lärare. Den 24 Jan. är akademien's
 ärliga högtidsdag. Wid 1810 års statsreglering blef akade-
 miens namn förändradt till Akademien för de Fria Konsterna.

Sedan 2:ne salar i westra flygeln af akademien's hus
 blifwit inredda till principsholor för figur- och ornaments-
 teckning, samt Szwedziga lärosalar förut funnos, så kunde före-
 läsningarne snart taga sin början, med den utsträckning, a-
 kademien ähftat.

År 1800 woro lärodännen och elevernas antal följand-
 de: ritning efter naturen och antiken: 16 — arkitekturen:
 16 — des principer: 8 — mekaniken: 8 — anatomin: 12 —
 perspektiven: 4 — figur- och ornamentsritning i principsho-
 lorna: 176. Lärodännen äro, undantagande mekaniken,
 ännu desamma. Eleverna i principsholorna gå alltid Szwedz
 100, och de Szwedziga eleverna variera mellan 30 och 50. Hu-
 ru mekaniska scholan och modellkammararen förenades med
 och skildes från akademien, kommer längre fram att nämnas.

År 1780 förordnades, att MålareAkademien skulle haf-
 wa en särskild tillsyn Szwedz alla utkommande gravurearbeten,
 hwilka af akademien borde granskas, inän de allmångfördes.
 Detta förordnande utfärdades i anledning af ett kopparslid
 Szwedz dörwarande Kronprinsen Gustaf Adolph, förfärdigade

af en Snad, och som på befallning indrogs. Denna författning är ännu icke upphäfvnen, fastän nu mer ingen verkställighet följer på densamma. Det wore och underligt, em, då wetenskapsakademierna genom trycksfrihetslagen till så betydlig del befriats från sina forna band, en sådan censur och sådana bojor skulle finnas inom de fria konsternas område.

Akademien utsätter årligen 2:ne täflingsämnen, nämligen ett historiskt, för målning och sculpsur, samt ett ämne i byggnadskonsten. Stundom händer, att akademien också belönar arbeten, som ej blifwit af täflande inlemnade, men som utwisa talent. År 1787 utsattes såsom täflingsämne besseinen till ombyggnad af Johannis capell här i staden, med noga uträknadt kostnadsförslag. Hertig Adolph Fredrik af Södergötland deltog länge omedelbart i akademiens sammankomster och war behjelpelig att granska inlemnade arbeten.

De prismedailler, som akademien utdelar, äro af 6 slag. 1) Den Kongl. eller Gustaf III:s medaille, hwilken är den största och slagen till äminnelse af de stadgar, som denne Konung gifwit akademien. Den har på ena sidan Konungens bröstbild och på den andra fria konsternas attributer, med omskrift: *sua munera lætus Apollo*. 2) Den Hertigliga, eller Hertig Fredrik Adolfs af Södergötland medaille, är den andra i ordningen, ehuru ej i storleken; 3) Den Lebensinska medailen, slagen af Hver Riksrådet C. G. Tessin, såsom akademiens insiftare. På ena sidan är hans bröstbild, och på den andra en magnetnål, som pekar mot nord, med Hwerskrift: *Arctos ubique scopus*, och neders: *ob merita et institutam picturæ academiam*. 4) Den Meijerska, till äminnelse af Hver Directeuren Gerhard Meier. På ena sidan är facaden af akademiens hus, med påskrift: *Te colet ista domus*. 5) Den Ribbingiska, slagen till äminnelse af CancelliRådet, Baron Gustaf Ribbing, som gifwit akademien ansenliga stänker. 6) Jettonen, slagen till äminnelse af akademiens insiftelse 1735. På ena sidan har den ett ungt tråd, fastbundet wid en sid, med omskrift: *formatur ad justum*. Alla dessa medailler utdelas nu i sifwer; dock har jettonen någon gång blifwit slagen i guld, af 10 ducaters wigt.

Swart annat år är, uti akademiens hus, exposition af de stycken, som konstnärer och amateurs för sådant ändamål inlemnat.

Swad akademiens samlingar beträffar, så består dess bibliothek af omkring 1500 volumer, innehållande portraiter, landskapsstickningar, vuer, compositioner i architekturen m.

m., afhandlingar i ätskilliga grenar af de fria konsterna, deras historia m. m. samt en portefeuille med handteckningar. Detta bibliotek blef nästan först bildadt genom de efter aflidne Szwedzintendenten, Baron Adelerangs inköpta böcker och gravurer. Framlidne CancelliRådet, Baron Gustaf Ribbing gjorde till detsamma, redan under sin lifstid, en betydlig donation af omkring 8000 estamper, hvaribland flere äro af namnfulliga mästare. Han hitfånkte äfwen 7 cahiers af det dyrbara werket *Musée Napoleon*, eller *Musée Français*, samt *Galerie de Düsseldorf*, utom flera andra böcker i de fria konsterna. Efter akademiens framlidne Directeur, Professorn och Riddaren L. Masreliev, inköptes af akademien flere böcker och gravurer. Akademien framlidne vice Præses, Hofzintendenten och Riddaren J. W. Piper hitfånkte flera verk i architekturen och med de fria konsterna beslägtade wetenskaper, samt sina egna handritningar och herbarier för trädgårdsanläggningar. Bland de af akademien sjelf inköpta verk må nämnas: *The fine arts of the British School*. Uti den nämnda portefeullen, som innehåller handteckningar, förtjena att särskildt annmärkas 2:ne portraiter, ritade med otrolig skicklighet på pergament med penna af de Woligny samt föreställande Konung Ludvig XIV och dess gemål. Akademien ledamot, P. Hörberg, har hitfånkst sina handritningar och sitt lefwerne, egenhändig af honom sjelf upptecknad. Biblioteket hålles öppet en gång i weckan för allmänheten. Ärliga anstaget till detsamma år 225 rd. b:co.

Frankrikes Konung, Ludvig XIV, stånkte Carl XI en samling af flera copior utaf gamla Grefiska mästerverken i bildhuggerikonsten. Dessa copior woro uti Italien afformade i gips efter originalerna och förärades till akademien samt förwaras ännu derslides. Hans Excellence, Grefwe Wachtmeister har sedermera hit förärat den Ehrenswårdska gips-samlingen; äfvensom flere moderna bustar och copior af antika, efter den tiden, tillkommit. Flere af Sergels och Byströms arbeten äro bland de förra. De förnämsta bland de sednare äro: copia af *Apollo di Belvedere*, funnen i ruinerna wid *Antium*, mot slutet af 15:de secler; af *Laocoon*, med sina bägge söner, funnen i ruinerna wid *Monte Esquilino*; af *Borghesiska Gladiatorn*, m. fl. Akademien eger ingen annan samling af taflor, än sina receptionstycken. År 1806 utkom en tryckt katalog öfwer alla de samlingar, som akademien då egde.

Från akademiens första början, tills den blef försedd med

eget hus, har den haft fyra boställan, det ena obehöfvare än det andra. Ett rum uti öfversta våningen af kongl. slottet, sedermera Konungens Audiencrum, war dess första öfningsställe och nyttjades på 1730-talet; derifrån flyttades modellskolan, år 1751, till nedersta våningen i slottet, uti ett stort rum, midt emot Konungens trappa; och, år 1770, ned på Logården, der Kongl. Museum nu är, hwilket ställe akademien, för tilltagande trängsel inom slottet, icke fick begagna längre än till år 1773, då den med egen kostnad måste inreda rum åt sig uti Rosenadlersta huset. Vid denna tid fick akademien löfte att begagna de obrukbara gjut-husen på Rännarebanan; men sådant kom dock ej att verkställas, inän akademien, genom en enskild mans friskostighet, fick eget hus. ÖfverDirecteuren wid sivekgjuterierna i riket, Gerhard Meijer, som insåg den olägenhet, akademien hade af dessa flyttningar, bestod att afhjelpa densamma, och, genom gåfwobref af den 18 Maj 1775, förårade han akademien sitt hus wid Nöda Bodtorget. Härwid påstades dock 2:ne villkor, det ena, att Meijer skulle i sin lifetid uppbära hyrorna af huset, och det andra, att, om akademien framdeles af någon händelse skulle upphöra att begagna detsamma, eller om det blefwe användt till något annat allmänt eller enskildt behof, skulle akademiens rätt dertill upphöra, och det af Meijers manliga descendenter få återtagas. Funnes ej sådana, så skulle det tillfalla Frimurare Wårnhuset.

Swad akademiens inkomster beträffar, så war första statsanslaget, år 1740, såsom redan är nämnt, blott 500 daler silfvermynt årligen. Vid 1756 års riksdag öfades detta anslag till 1500 daler silfvermynt; wid 1761 års riksdag till 2100 daler och, 1766, till 4100 daler samma mynt, eller 683 $\frac{1}{2}$ rd. b:co, att af slottsbyggnadsfonden utgå. Genom skrifwelse af d. 20 Mars 1777, bewilljade Konung Gustaf III en tillökning af 1316 $\frac{1}{2}$ rd. att af manufacturfonden utbetalas, så att hela årliga anslaget nu tillsammans utgjorde 2000 rd. b:co. Närwärande anslaget är uppgifwet att wara 10,000 rd. b:co; dock woro, enligt den uppgift, år 1827, från StatsContoret till ÖfverStåthållaresÄmbetet, som skulle begagnas wid Femårsberättelsen, detta år 13,342 rd. 38 st. 4 rff. till akademien utgifna.

CancelliRådet, Baron Gustaf Ribbing har till akademien testamenterat en summa af 4000 rd. b:co, hwaraf rentan skulle användas till "stipendium för någon yngling, som gör framsteg i konsten"; men, till undwifande af twiist med arfwingarne, emottog akademien denna summa i riksd.

gåldsbeblar. År 1824 donerade Hof-Intendenten och Middaren J. M. Piper en summa, för 5000 rd. b:co, till akademien. Framlidne Ritmästaren Sahm har äfwen genometkastamente donerat 2000 rd. b:co, hwaraf årliga rentan användes till 2:ne stipendier. Hans Maj:st Konung Carl XIV skänkte, såsom Kronprins, akademien den betydliga summan af 10,000 rd. b:co.

(För äldre tider äro underrättelser hemtade ur ett tal, hållet år 1792, inför Målare- och Bildhuggare-Akademien, af Friherre C. F. Adelerang, tryckt i Stockh. 1803, 16 sid., 8:o; och för sednare tider efter muntliga upplysningar.)

6) Musikaliska Akademien.

Såsom en hamsfar för Swenska musiken anser man Hof-Intendenten Johan Heltich Roman. Han reste, 1714, på Drottning Ulrica Eleonoras bekostnad, till England, att underwijsa i generalbasen af Hendel, och i compositionen af Prof. Pepusch. Efter flera utrikes resor ankom han, 1740, till fäderneslandet. Hans musikaliska verk vittna om hans utmärkte förtjenst.

Kongl. Swenska Musikaliska Akademien inrättades omföder 1771. Den war länge påtänkt, och någon plan derst till författad af Capellmästaren Fr. Zellbell; men inrättningen kom ej till verkställighet förr än nyssnämnda år, då 19, den tiden utmärkte, musikaliskare och kännare förenade sig och utarbetade för denna akademi ett reglemente, som stadfästades d. 8 Sept. samma år. Detta reglemente war gällande ända till d. 9 Mars 1814, då ett nytt utfärdades.

Musiken, i hela sin widd och ansedd under de dubbla synpunkterna af konst och wetenskap, är akademiens föremål. Likaledes musiksens æsthetik, historia och literatur, teorien om musikkens förenig med skaldekonsten, samt teorien om musikaliska instrumenters sammansättning. Till följse häraf och enligt förordnandet i Kongl. Resol. d. 29 Mars 1773, är akademien pligtig att anställa examina med dem, som äfwen da antagas till orgelbyggare, äfwenom, enligt Kongl. Circulairebrefwet till akademien och samsliga consistorierna i riket, af den 11 Maj 1814, ingen får till Director Musices wid universiteterna och gymnasierna antagas, utan att förut hafwa af akademien blifwit examinerad samt erhållit des bewis öfwer erforderliga kunskaper och skicklighet till en sådan beställning. Desutom åligger det akademien, att meddelade yttranden öfwer musikaliska arbeten och instrumenter,

som i sådan affigt af författarne eller tillverkarnes under-
 ställas akademien granskning, äfvensom akademien bdr ex-
 aminera organister, enär de sådant själwa begära, samt öf-
 wer förhållandet af deras skicklighet utfärda bewis. Detta
 slags examina förefalla ofta, mestadels med unga sökande
 från landsorterna, hwilka, man wet ej hwarföre, heldre ge-
 ra en resa till hufwudstaden, för att afslägga profwen i sin
 konst, än att prestera examen för de wid lærerwerken anställ-
 da directores musices. Musikaliska instrumentmakares ansök-
 ningar att idka sin konst remitteras merändels af Com-
 merceCollegium till akademien utlåtande, inän ansöknin-
 gen bewillias.

Till följe af ofwännämnda nya stadgar hafwa, sedan
 år 1815, föreläsningar blifwit hållna öfwer det elementari-
 ska och tekniska af harmonien, hwarmed äro förbundna
 skriftliga öfningar i musikaliska satsen och så kallade enkla
 contrapunkter. Gemensligen begagna inga andra dessa föreläs-
 ningar än de, som ämna sig söka organist-tjenst eller
 competence till musiklehrare-beställningar wid de publica lä-
 rowerken. Elevernas antal wid denna inrättning har ge-
 menligen gått till 8 à 10 i terminen; men efter några å-
 dres afgång har deras antal under sistförflutna wårtermin
 varit inskränkt till 4. All undervisning wid akademien
 sker i 2 terminer på året och bestrides af 4 lärare. Endast
 elever af mankön antagas, och nya elever blott wid höst-
 terminens början.

Utom dessa föreläsningar, lemnas äfwen praktisk under-
 visning, uti en klass i orgelpelning, uti en annan i piano-
 fortespelning, och uti en tredje i sång. Sång-principscholan
 tog redan år 1797 sin början. Wid de årliga examina,
 som hållas wanligen i slutet af Maj eller början af Juni
 månad, utdelas åt dem, som äro mest för sig komna, 2ne
 slags belöningar, bestående af olika lyror, med öfwerkrift:
 till uppmuntran, preglade på en jetton af silfwer, till 24
 fl. b:co i wärde. Fattiga elever af utmärkt fallenhet och
 flit, hwilka, med förklarad håg att egna sig åt musiken så-
 som ett hufwudycke, der till sakna medel och begagnat minst en
 termins undervisning, eger akademien att, efter föregången
 offentlig examen, understödjia med stipendier. Elevernas an-
 tal wid sångscholan sieg, år 1799, till 31, 1804 till 34,
 samt, 1827 och 1828, blott till 13. Sibiriska delen elever
 komma från landsorterna och uppehålla sig här olika lång
 tid, allt efter som deras tillgångar medgifwa.

Akademien skall vara sammansatt af 58 inrikes ledamöter, fördelade i 2:ne klasser. Den ena utgöres af musikaliska theoretici, compositörer, executeurer och lyriska skalder; den andra af musikkännare och musikaliskare. Desutom kan akademien till inrikes hedersledamöter, likväl utan omröstningsrättighet i akademien sammankomster, kalla åtta Swenska fruntimmer af utmärkta musikaliska talenter, eller såsom lyriska skalder. Antalet af utländska ledamöter får uppgå till 20. Dertill kunna inga andra komma i fråga, än compositörer m. fl. af erkändt snille och talent. För att ega ytterligare tillfälle till hedersbewisningar, kan akademien desutom wälja 20 i Stockholm boende goda executeurer och 10 för musikaliska kunskaper wäl kända män i landsorterna, under namn af afocierade, hwilka ega rättighet att åhöra akademien öfwerläggningar.

Akademien sammankomster hållas ordinärt en gång i månaden, eller oftare, då angelägenheten så fordrar. För hwarje quartal wäljas 12 ledamöter, som äro förbundna, att wid sammankomsterna under quartalet tillstådeskomma. Wal af präses sker en gång om året. Akademien ämbetsmän äro 1 secreterare och 1 kamererare.

När akademien tillgångar det medgifwa, utsätter akademien en eller 2:ne prisfrågor i musikaliska ämnen. För hwarje fråga skall ej mer än 1 af den högsta och 2 af den andra belöningen utdelas. Högtidsdagen blir då den 8 September, till minnets bewarande af den dag, på hwilken akademien år 1771 stiftades. Detta förhållande har dock hittills aldrig inträffat. Äriwen skola, när tillgångarne det medgifwa, wid början af månadsammankomsterna, silfverjettoner, till skrot och korn af 24 fl. specie hwardera, utdelas mellan de närwarande ledamöterna. Akademien utgiver inga handlingar. På dess sbranstaltande hafwa blott 2:ne läroböcker, dock på författarnes egen bekostnad, utkommit.

Den 2 Febr. 1773 förordnade Gustaf III, att Swenska operan derefter skulle uppsättas i Musikaliska Akademien namn, hwilket skulle gifwa operan mera anseende och borttaga de fördomar, allmänheten kunde hysa mot den, som sysselsätta sig med theatraliska öfningar. Detta stadgande har för några år sedan upphört.

Akademien bibliotek, bestående dels i förre verk, dels i enkla volumer, sliger för det närwarande till en nummer af omkring 500. Musiksamlingen är anseelig, och deribland ärffilliga äldre, sällsyntare verk, samt en betydlig mängd partiturer, tillkomna dels genom inköp, dels genom dona-

tioner samt presenter från utländska compositörer af deras arbeten.

Akademien hade i början ingen annan tillgång för sina nödvändigaste utgifter, än de medel, som kunde insamlas genom akademiens årliga concerter; men år 1773 erhöles den privilegium på ett publikt lotteri, som dock nu mer upphört. Af detta lotteri tillflöt akademien en måttlig årlig inkomst, och resten af behöfvnen har blifwit insamlad dels genom tid efter annan givna concerter, dels genom ledamöternas frivilliga sammanföit till cåsan. Den 26 Sept. 1759 testamenterade Grosshandlaren Jakob v. Balthasar Knigge 500 rd. b:co till akademien, men hwilka medel ej förr än 1826, efter Fru Knigges dödd, akademien tillfölo. Utom denna, har ingen enda donation gjorts till akademien. År 1823 bewilljade Mikets Ständer en årlig summa, stor 1700 rd. b:co, af statsmedlen, till underhöld för akademiens undervisningswerk. Detsamma underhölls förut, under våra 8 års tid, genom en af Hans Maj: Carl XIV, såsom Kronprins, år 1814 förärad betydlig summa, hwaraf en beständ del årligen fick till detta ändamål användas. Medlen förwälfas af kamereraren, under tillsyn af ett ekonomiskt utflott, bestående, utom akademiens præses och secreterare, af 6 i Stockholm boende inrikes ledamöter. Dsiver användandet af det nämnda statsanslaget afgifwer akademien årlig redogörelse till Kongl. KammarRätten. Akademiens enskilda fond är obetydlig och förslår knappt till de oundgängliga se utgifter.

Akademien har intet eget hus. Den har således ofta nödsakats flytta, till ej ringa olägenhet för dess bibliotek, musiksamlingar m. m. Ej heller har akademien någon utsigt, att framdeles få denna olägenhet afhjelpat. Några få bemedlade och genereusa ledamöter, som de, hwilka stänkt åt Kongl. Wetenskaps och Fria Konsternas Akademier stora, stöna hus, eger akademien icke. Från slutet af 1770-talet till 1816, förunnades akademien fritt rum för dess sammankomster, undervisningsanstalter och samlingar, på nedre botten i Middarhuset; men, efter den wid samma tid werkställda reparation af huset, indrogs denna förmån, äfwen som den, att på stora Middarhusfalen få uppföra concerter. För det närvarande hyrer akademien rum uti huset No 2, quarteret Midas, wid Lilla Nygatan. Som på detta ställe ej äro några rum att tillgå för akademiens ämbetsmän, eller ens för dess waktmästare, utan denne bor långt bort, på en af malmarne, så kunna, i händelse af upplom-

mande eldsväda i grannskapet af akademiens rum, alla dess samlingar och effecter wara uppgångna i rök, inän han eller någon af ämbetsmännen hinna dit ankomma.

(Efter stadgarne och muntliga underrättelser för sednare, samt Elers för äldre, tider.)

7) Krigs Wetenskaps-Akademien.

Den siffrades år 1796, under namn af Swenska Krigsmanna Sällskapet. Detta sällskap höll sin första sammankomst den 12 Novemb. berörde år, och den 23 i samma månad täcktes Konungen förklara sig för sällskapets beskyddare. Dess första stadgar utfärdades år 1797; men redan d. 21 Septemb. 1804 uppsattes nya, hwilka äfwen wunno Kongl. stadfästelse och ännu äro gällande. Snart derefter antog sällskapet ett förändradt namn af Krigswetenskaps-Akademien.

Akademiens ändamål är, att söka fullkomna alla delar af krigswetenskapen till lands och sjö, genom samlande af nyttiga upptäckter, rön och skrifter, som tjena att utweckla och bestämma dess grundsatser. I denna affigt tager akademien kannedom om allt, hwad i denna del af literaturen, både inom och utom fäderneslandet, utkommer, samt låter, antingeu sårskildt eller i sina handlingar, öfversätta större och smärre uppgifter af värde, äfwenjom den ock genom egna undersökningar befrämjar sin wetenskap.

Till hedersledamöter kallas alla generals- och amiralspersoner, statssecreteraren för krigsärenderna, Konungens tjenstgörande general-adjutanter för arméen och flottorna samt gouverneuren för Krigs-Akademien, om de antaga kallelsen. Bland dessa hedersledamöter wäljas 22 arbetande. Utom dessa är de arbetande ledamöternas antal 130. Dertill kallas militärledamöter utaf förvaltningen af sidsärenderna, professorer wid fortificationen och Krigs-Akademien, m. fl. Den, som 3:ne gånger wunnit priset i akademien, skall ock kallas till arbetande ledamot, om äfwen det fastsällda antalet förut är fullt. Till corresponderande ledamöter kallas de, som en gång wunnit priset för utsatta täflingsämnen. Antalet af utländska ledamöter är obestämdt.

Akademien är fördelad i 6 afdelningar: 1) den taktiska afdelningen; 2) artillerie-afdelningen; 3) fortifications-, såsom den för kallades, eller, efter den sednare benämningen, ingenieur-afdelningen; 4) sidsafdelningen; 5) mathematiska af-

delningen; 6) civila afdelningen. Årligen uppgifwas 6 täflingsämnen, ett för hwar och en af dessa afdelningar.

Akademiens ämbetsmän äro 3:ne, nämligen ordspranden och föredraganden, hvilka årligen wäljas, samt secreteraren. Akademien sammanträder årligen 4 gånger, nämligen i Februari, Maj, Augusti och November. Sammantomsten i den sista månaden är akademiens högtidsdag.

Redan år 1797 började akademien utgifwa sina handlingar, och från denna tid har, med få undantag, ett band årligen utkommit.

Akademien har äfwen ett bibliotek, hvilket förnämligast tillkommit genom donationer. Flere personer hafwa skänkt ända till 100 volumer och deröfver. Akademiens medel förwaltas af ett särskildt utskott, hvilket äfwen har tillsyn öfver akademiens bok-, chart- och modellsamlingar.

(Ur Akademiens Handlingar.)

8) Krigs-Akademien.

Sedan R. Adolph Fredrik, år 1748, inrättat och af ega medel underhållit en cadettskola i Stockholm, egentligen för utbildande af sjöofficerare, blef denna stiftelse, 1756, icke ansedd med den erkänsla, som den förtienade. Cadettskolan blef således flyttad till Carlskrona, och, ehuru den syntes uppfylla det åsyftade ändamålet, blef den dock småningom inställd och wäntade en ny stapelse i Gustaf III:s första regeringsår. Medel och utvägar dertill woro redan påtänkta och af dåwarande finance-administration föreslagna; men denna angelägenhet kom det oaktadt att hwila. Wid Konungens återkomst från Aachen, war han sinnad att, efter en mer utwidgad plan, anlägga en cadettskola wid Ulriksdal, för både sjö- och landcadetter; men, genom hans oförmodade död, blef verkställigheten deraf inställd.

Då Hertig Carl, sedermera Konung Carl XIII, mottog rikets styrelse, blef fullständigt af denna plan en bland hans angelägnaste omsörger. Dertill blef genast kongl. lustlotter Carlberg utseddt, sedan Enkedrottningen förbehållit sig, att sommariderna få wistas på Ulriksdal; men i stället för skola fick denna nya inrättning namn af akademi.

Planen dertill utarbetades och uppgafs af en dertill förordnad direction, och skulle Konungens bordpager samt cadettecorpsen i Carlskrona införlifwas med den nya cadettecorpsen. Således nämndes, i September månad 1792, 50 cadetter, hwaraf woro 10 bordpager, som wid hofwet icke wida-

re skulle underhållas, och 22 cadetter från Carlskrona. År 1794 ökades detta antal med 15, år 1795 med 51, och, 1796, med 45, då corpsen, bestående af 160, i anseende till disciplin, indelades i 4 compagnier af lika styrka. År 1800 och sedermera en tid bortåt, var cadetternas antal 80 betalande och 40 gratis; men, från år 1821 till närvarande tid, hafva de varit 105 betalande och 20 gratis. De betalande erlade i början 150 rd.; år 1800, 200 rd. banco årligen samt desutom 25 rd. wid intagningen; år 1809, 250 rd.; år 1819, 300 rd. Nu erlägga de 338 rd. 24 ff.

När denna schola inrättades wid Carlberg, blef det också nödigt att uppföra nya byggnader för dess behof. Twänne, 3 våningar höga, flyglar, hwardera 138 alnar lång, upbyggdes då på östra och västra sidorna om stottet. Den ena inreddes, 1795, till 8 logementer, 40 alnar långa och 6 alnar höga, hwardera för 20 cadetter. Det andra huset inreddes till gouverneurernas, lärarnes och befålets bostadsrum, m. m. Rummen i stottet blefwo inredda till lärosalar, bibliotek m. m. Kyrkan omändrades samt utvidgades med ett bredwid den beläget rum.

Den direction, som wid akademiens första stiftelse tillfattes, upplöstes d. 13 Decemb. 1794, och dåvarande Hertig Carl tog högsta öfverinsendet öfver inrättningen. Likväl tillsattes åter en direction, redan år 1797, då på samma gång åtskilligt rörande akademiens ekonomiska omständigheter, förändrades. Presidenten i KrigsCollegium var ordförande i denna direction. Ett nytt reglemente utfärdades d. 8 April 1799, och år 1802 inträdde gouverneuren i directionen. Denna direction införlifwades d. 4 April 1805 med KrigsCollegium, under namn af instruktionsdepartement, och d. 19 Mars 1811 ställdes akademien under en cancellers öfversynelse. År 1813 undergick KrigsAkademien likaledes en förändring och, 1821, hwad undervisningen angår, en nästan total reform.

Omkring år 1800 hade akademien en militärstat af 1 major, 5 compagniechefer, 10 compagnie-officerare samt följande lärare: 2 professorer, 3 lectorer, 3 adjuncter, 5 informationsofficerare, 8 exercitie- och språkmästare, äfvensom ett redogörelsewerk af 6 personer, utom secreterare, läkare, handwerkare, betjening. Nu står akademien under en canceller samt styres af en gouverneur. Befålet och lärarepersonalen består af 1 major, 1 adjutant, 2 compagniechefer, 6 compagnieofficerare, 4 informationsofficerare, 5 lectorer, en adjunct,

2 språklärare, 4 lärare i åtskilliga vetenskaper, 1 i teckning, 1 i gymnastik och fäktning, 1 i ridkonst, 1 i dans, 1 i musik.

För att kunna framställa den plan, hvar efter akademien är organiserad, och de framsteg, denna inrättning gjort, fordras att lemna en jemnförande öfversigt både öfver den förra och närvarande läsoordningen. Enligt 1799 års reglemente, och ända till år 1821, var akademien delad i fyra klasser, af hvilka de två äro första utgjorde elementarklasser, och de två äro sednare tillämpningsklasser. I första klassen lärdes såderneslandets historia, geographi, Svenska språket, geometri, arithmetik, Franska och Tyska språken, fäkta, voltigera, dansa m. m. I andra klassen fortsattes det föregående, och lärdes desutom stereometri, plan trigonometri, algebra, m. m. Vid upplysning i tredje klassen skulle cadetterna välja, antingen de ville blifva landts eller sjöcadetter. De sednare lärde här spherisk trigonometri, astronomi, navigation, sjöartilleriet, tacklingen och fortificationen. De förra åter lärde en del af detta i förra widd samt började med ridande och charitritning. Hela klassen lärde moral, filosofi, fysik, koniska sectionerna m. m. Fjerde klassens sjöcadetter skulle fortsätta det förra, med tillägg af sjöevolutioner, skeppsbyggeri m. m., och landtcadetterna, med tillägg af taktiken. Hela klassen underwisades i mekanik, kemi och krigslagfarenhet m. m.

Enligt 1821 års förändring, indelades akademien i två äro afdelningar, den nedra och den öfra. Den förra utgöres af de två äro första, och den sednare af de sista två klasserna. I nedre afdelningen lemnas underwisning uti theologi, moral, naturrätt, syntetisk och analytisk matematik, fysik och politisk geographi, chronologi, allmän grammatik, Svenska, Franska och Tyska språken, gymnastik och fäktning, teckning, dans, sunning. I öfre afdelningen gemensamt artilleri, fortification, fysik, mekanik, inledningen till astronomien, kemi, Engelska språket, ridning, jemnte fortsättning af åtskilligt bland det föregående. Landtcadetterna lära särskildt topographi med ritning, landtmäteriet m. m., och sjöcadetterna spherisk trigonometri, astronomi m. m. Desutom finnes en särskild elitklass, som dock är tillfällig.

Under lectionerna är hvarje klass indelad i ett wist antal ringar. Hvarje ring får en lexä sig förelagd af läraren samt handledes derefter af en monitor, som sedermera underrättar läraren om hvars och ens framsteg i det föresatta ämnet. Lectionerna äro således hufwudsakligen inrättade efter wexelunderwisningsmethod. För intagning wid

akademien fordras, att eleven, utom hwad 1799 års reglemente föreskrifwer, skall hafwa god kunskap i Latiniska grammatiken samt så mycken öfning i språkets läsning, att Cornelius Nepos kan expliceras, orden construeras, och meningarne resolveras.

Förr utdelades twänne slags distinctionstecken bland cadetterna. Det ena war ett litet silfwerharnest, som skulle bäras uti rödt band i knapphålet, med inscription: för påslitligt uppförande. Det andra war en silfwerjetton, som på ena sidan hade en lagerkrans, med inskrift: för framsteg i wetenskaperna. Af förekomna skäl och omständigheter afskaffades dessa distinctionstecken, år 1820.

Fonden bestod i början af anslagna summor utaf kronans fruktöfverlämningsmedel och tillbötes genom wisa indragna nummer wid hwarje compagnie af indeltda infanteriet, af ensakshöfter, Konungens och dåwarande hertigens enskilda prismedel, med flera tillfälliga tillgångar. Akademiens stat fordrade då omkring 53,000 rd. Årligen. Från denna tid har den varierat ifrån 34,260 till och med 77,597 rd. För det närwarande utgår afbörningsstaten, hwilken stadfastades år 1822 och ännu är gällande, 20,658 rd. h:co.

År 1824 aflemnade akademiens Gouverneur, Öfwersten och Riddaren J. V. Lesren, en berättelse öfwer frigsakademien till dess canceller. Denna berättelse utkom samma år från trycket.

(Sammandraget ur Cler's' Stockholm samt Stockholms Tidning, 1826, sednare hälften, N:o 10—17, 20, 21.)

9) Artilleriescholan.

Den grundlades, år 1815, af General-Fälttygmästaren Carl von Cardell wid Marieberg, hwilken egendom då till kronan inköptes. Scholan, hwaras ändamål är att bilda skickliga artillerie-officerare, står under öfwerinseende af Hans Kongl. Höghet Kronprinsen, i egenkap af General-Fälttygmästare, och en major har högsta uppsigten på stället.

Wid scholan äro 8 lärare, hwaraf 4 i militäriska ämnen, och 4 i andra wetenskapsgrenar. De förra äro: 1 lärare uti artillerie-wetenskapen, 1 i fortification och fältmätning samt chart-tekning, 1 uti artillerie-ritning, 1 uti canontillverkning. Uti artillerie-wetenskapen och fortificationen hafwa lärarne utarbetat egna lärocursen. De sednare äro: 1 uti matematiken. Här såljes lärarens, Herr Prof. Harswefeldts, för detta ändamål nyligen utgifna lärobok, som helt och hål-

let genomgå. Desutom underwisas i mechaniken af samma lärare. 1 uti fysik, hwarwid Fischers lärobok följes, och kemi; 1 uti veterinaire-wetenskapen; 1 uti gymnastik och fäktning.

Alla officerare wid de trenne artillerie-regementerna äro förbundna att, efter ett års tjenst, låta inexamina sig wid artillerieskolan, hwarest fordras $2\frac{1}{2}$ år, för att genomgå den bestämde cursen. Eleverna äro beräknade att utgå ett antal af 20 och hafwa wid inrättningen fria boningsrum.

Till fond för skolan äro 3:ne löner, om 500 rd. hwardera, för vacanta informationscaptener wid artilleriet anslagna, äfwen som årliga öfwerstötet af anslaget till artillerie-regementernas exercis.

Till ett minne af skolans stiftare, General-Lieutenant Gardell, har hans bröstbild af bronze, förfärdigad af Profesör Byström, år 1825 blifwit uppsatt i lärosalen.

(Efter muntliga underrättelser.)

10) Landbruks-Akademien.

Denna akademi stiftades, genom Kongl. Brefwet den 28 Dec. 1811, för hwilken författning alla Riks-Stånden, wid 1812 års riksdag, sticade tackägelseadresser till Konungen, samt installerades den 28 Jan. 1813. Genom nämnde Kongl. Bref, stadfästades stadgar i allmänhet för akademiens; men dess egentliga organisation fastställdes först genom Kongl. Br. den 3 Dec. 1812. Dessa stadgar undergingo sedermera en obetydlig ändring genom Kongl. Br. d. 14 Maj 1816. Konungen är akademiens beskyddare, och Kronyrinsen dess präses.

Akademiens bestämmelse är, att befrämja underwisningen, uppmuntra idogheten, stadga erfarenheten, lätta utbilden och afhjelpa hindren i alla delar af landtushållningen.

Akademiens hedersledamöter få ej öfwerstiga 24. Arbetande ledamöter wäljas bland dem, som antingen förwärfwat erfarenhet i landtushållningen eller genom utgifna skrifter gagnat den samma. De skola wara 36. Utländska ledamöter få ej uppgå till större antal än 12. Alla lands-höfdingar och biskopar i riket skola, i afseende på deras ämbetens instyrelse, wara att anse såsom akademiens ledamöter. Akademiens ämbetsmän äro trenne, nämligen en vice präses, en directeur eller föredragande och en secreterare. De skola biträdas af twänne cancellister; äfwen som hwar och en af akademiens afdelningar har en förwaltare, hwilken tillika är föredragande i afdelningen.

Akademien är fördelad i 7 afdelningar: 1) Landtbrukets afdelningen omfattar praktiska utöfningen af åkerbruket, ång- och bostapsförfärelsen, samt styrelsen öfver akademiens experimentalfält. 2) Skogs- och Trädgårdsafdelningen har till föremål en förbättrad wård om skogarne, plantskolors anläggande och praktisk undervisning i dertill anslagna parter. 3) Wårings- och Hushållsafdelningen har till föremål förädlingen, bewarandet och användandet af landtbrukets producter. 4) Byggnads- och Redskaps-, eller mekaniska, afdelningen har såsom systemål att beskrifwa och förfärdiga nya landtbruketsredskap, att lära, huru ångar böra utdiskas, fårr afappas, nya wägar och canaler anläggas m. m. 5) Wetenskapsafdelningen bereder för landtbrukaren kännedom om jordarterna, öfversätter nyttiga utländska hushållsböcker och föreläs medel till den jordbrukande klåsens förbättrade undervisning i allmänhet. 6) Statistiska afdelningen samlar underrättelser till erhållande af närmare kännedom om fäderneslandets fysiska, ekonomiska och politiska tillstånd samt uppgifwer utkast till speciella beskrifningar öfver hwarje landsort. 7) Räkenskapsafdelningen bestämmer tid, kostnad och krafter för hushållsfbretag, landtbrukssystemers locala möjlighet och relativa wärde, proportionen mellan åker och ång, m. m.

För att kunna motswara ändamålet med sin inrättning, har akademien sökt att, genom samlad förteckning på alla utkomna ekonomiska samt topographiska skrifter inom fäderneslandet, bereda sig ett fullständigt Swenskt statistiskt samt hushållsbibliothek. Derjemte har akademien af wederbörande åmberswerk begärt och erhållit de berättelser, som hittills blifwit af de flesta landsböfdingar i riket ingifna öfver jordbrukets och nåringarnes tillstånd i deras län. Dock har akademien ansett af ännu större wigt, att hafwa en communication med alla länens hushållssällskap, hwarföre också förordnande härom utfärdades kortt efter akademiens inrättning, äfwenfom det beslöts, att alla hushållssällskap, som framdeles komme att stiftas, skulle inrättas likformigt med hwarandra. Hwarje år författar directuren en berättelse öfver landt-hushållningens framsteg inom riket och öfver akademiens tillstånd, samt uppläser den på akademiens högtidsdag.

Det war wäl redan wid akademiens stiftelse bestämdt, att ett experimentalfält skulle till akademien upplätas; men verkställigheten af detta beslut kom att hwila till år 1814, då, genom ett Kongl. Br. af d. 14 Juli, den wid norra ändan af Djurgården belägna Skeppsbroången tillades aka-

demien, för att derstädes anställa ekonomiska försök, likväl emot det willkor, att egendomens hela fordras affästning, efter 10 års medium beräknad till 2160 löspund b^d, skulle till Djurgårdsstyrelsen ärligen utgifwas, dock med afdrag af 70 r^d., såsom bergningskostnad. Euru detta fält sålunda war till en ny bestämmeelse upplåtet, kom likväl akademien icke att med full dispositionsrätt emottaga detsamma, för än wid sommarens början 1817.

Detta fält, som begränsas af Lilla Bårtan samt Skugans och Frascatis egor, innehåller 236 tunnland, hwaraf egentlig ång 54, det öfriga bergig stogsmark och karr. När det af akademien tillträdtes, befann det sig nästan i naturens råaste tillstånd, utan allt slags inre hägnad, utan odlad bypen jord, utan aflopp för watten och utan annan åbyggnad än en gammal brisfällig lada. Detta kunde arrendehödet i början ej utgöras af ångens affästning, ehuru inga creatur, icke en gång en häst, föddes öfwer wintern. Sedan akademien mottog denna lägenhet, hafwa der blifwit uppförda 2:ne boningshus om 2 wåningar, ladugårdsbyggnad, stall och fårhus, 3 föderlabor, tröstwerk, redskapshus med torkwind, ria, spannmålsmagasin, ugn för kolbränning och tillwerkning af träspira, hwarjemte grund blifwit laggd för 4 andra byggnader, hwaraf en större, till hwilken de öfriga skulle sluta sig såsom flyglar. Skogen är afdelad i flera hagar, karrmarken utdikad, höaffästningen har warit i tilltagande, så att ej blott arrendet kunnat bestridas, utan äfwen 2 hästar, 1 par oxar samt kor och får underhållas, hwarutom på auction försåts 1 à 2000 löspund b^d årligen. År 1827 war den odlade markens widd 48 tunnland, större delen igenlaggd med gräs; åkern stötes i circulation, med föga träde, på sätt utgifna berättelser wisa, af hwilka den sista trycktes i Stockholm hos Dredberg, 1828, 232 sid., 8:o.

I början af sin stiftelse införstref akademien från af ättilliga werter, hwaraf större delen förärades länens hushållsfällskap. Sedermera hafwa från Experimentalfältet från af flera slag blifwit utdelade, i mindre partier till stänks, i större mot betalning. Dessutom gaf akademien en af sina ledamöter ett lån, till inrättande af fröhandel, som ännu fortfar. Experimentalfältets producter hafwa dock der aldrig warit inlemnade till försälning, utan hållits allmänheten till handa, dels på stället, dels i akademiens hus.

Närmaste tillsynen öfwer arbeten och odlingar har tillhört en profesör i landtbrukswetenskapen, utnämnd år 1817 och

hugnad med lön 10 år derefter. Honom till biträde förordnades, år 1819, en bokhållare, som har att föra räkenskaperna och värda egendomens inventarier. Ingen rättare finnes. År 1827 antogs trädgårdsmästare. Trädskolorna innehålla då 12,460 träd och buskar af 130 särskilda arter, de flesta på stället uppdragna af frön. Af fruktträd funnos 353 stycken förädlade. Både wilda och ädla träd säljas till billigt pris, och sällan ser man något slag hinna till större ålder, förrän de redan funnit afnämare.

Akademien utsätter årligen wiså täflingsämnen och utdelar för det swar, som vinner dess bifall, olika pris, allt efter ämnens wigt. Dessutom utdelar äfwen akademien flera premier för uppodlingar, skogsplantering, m. m. Största belöningsmedaljen, hwars wigt och prägel fastställdes genom Kongl. Br. d. 14 Jan. 1813, är i guld och af 26 ducaters wigt. På ena sidan har den Carl XUL:s brösbild, samt på den andra Gudinnan Ceres, som med den wänstra handen sätter sig på en plog samt i den högra håller en sådesfåra och sådeskärwa. Den silfwerjetton, om $\frac{3}{4}$ rd. värde, som akademien utdelar, har på första sidan nuwarande Konungens brösbild samt på andra sidan en bonde, som plöjer, och 2ne oxar, som draga plogen, med omskrift: stundande skördar, mödornas lön.

Akademins högtidsdag är d. 28 Januari. Wid hwarsje allmän sammankomst utdelas 40 jettoner bland de närwarande ledamöterna.

De annaler, som akademien utgifwit, innehålla dels de ofwannämnda årsberättelserna, dels rdn och försk i landt-hushållningen, som blifwit gjorda inom såderneslandet, dels akademins egna angelägenheter, m. m. Till närwarande tid hafwa 9 delar deraf utkommit. För första året utkom blott 1 häfte, men de följande åren alltid 2, till år 1821, då sitta häftet utkom. Ifrån år 1827 antogo annalerna namn af Handlingar, och af dem är blott en del tryckt.

Kortt efter akademins stiftelse inrättades en mechanisk centralwerkstad, hwarest åkerbruksredskap förfärdigades efter hittills okända och, som erfarenheten wisat, förträffliga modeller, och utdelades de sedermera kostnadsfritt till hushållssällskaperna i länen. Andamålet dermed war, att hushållssällskaperna skulle komma i tillfälle att sjelfwa anlägga sådana werkstäder på landet, hwarest redskap efter dessa modeller, med eller utan förändringar, kunde förfärdigas för bättre pris, än det war möjligt i hufwudstaden. Sedermera anlades äfwen en werkstad för skids- och manufacturrede-

skap's tillverkning. Sedan länens hushållsfällskap bekommit nödiga modeller, och akademien's förnämsta ändamål med dessa verktyger således war wunnet, började arbetet i desamma afstadna, och för det närwarande göras inga modeller för akademien's räkning.

Wid akademien's stiftelse ställdes den modellkammare, som förut hört till de Fria Konsternas Akademi, under LandtbruksAkademien's disposition, hwarifrån den likwäl stildes, då Technologiska Institutet inrättades. Akademien ordnar nu en egen modellsamling af egentliga landtmannaredskap, hwartill den eger en wacker bibrän i dem, som efter framlidne Presidenten, Friherre Edelerantz införtes. Biblioteket är för det närwarande icke i ordning utrymde, hwarföre antalet af volumer icke här kan utryggiswas. Szwers Experimentalfältets boksamling finnes alphabetiskt förteckning i berättelsen för år 1826, då denna samling grundlades af Szwersien och Riddaren C. Ehrengranat och har sedan wunnit någon tillökning genom andras gåfwor.

Såsom fond för LandtbruksAkademien anslogos, genom Kongl. Br. d. 16 Dec. 1812, 166,440 rd. och några ff., eller tredjedelen af RiksgäldContoret's obligationer, till godskörande af Swenska medborgares ersättning för äfswilliga hos Franska regeringen egande godkända fordringar. Blott $\frac{1}{2}$ af dessa fordringar ersattes. Genom Kongl. Br. af d. 19 Febr. 1817 anslogos ytterligare 3140 rd. af samma medel.

Akademien's hus har efter hand blifwit utrymde, och den sista delen deraf, eller hufwudbyggnaden, på entreprenade, hwarom ofwansföre är anmärkt.

Akademien's aflöningsstat utgjorde, år 1819, 4250 rd. b:co, samt utgifter för Experimentalfältet, år 1817, 5200 och, 1819, swer 4574 rd. b:co. År 1814 upphandlades böcker för 1441 rd. och, år 1817, för 298 rd. År 1816 utgick premieutdelningen till 510 rd. Summan af akademien's utgifter war, 1813, swer 8600 rd., och, 1817, swer 17,000 rd.

(Ur akademien's handlingar.)

11) Modellkammaren och f. d. Mechaniska Scholan.

CommerceRådet Christopher Polhem war den förste, som utpygaf förslag att inrätta ett Laboratorium Mechanicum. Derstädes skulle alla, så wäl af honom sjelf påtänkta, som utifrån medförda och förbättrade, machiner i modeller försärdigas och förwaras. Detta förslag utpygades år

1697, och Carl XI biföll det strax samt anslog till inrättningen 1500 daler siltwermynnt årligen.

Detta laboratorium inrättades i fordna Gripenhjelmska, eller Laboratorii Chemici dåwarande hus på Kungsholmen, der nu Lazarettet är. Under den korta tid, som laboratorium war i gång, förfärdigades, ibland annat, en experimentmachin, till utbrnande af de lagar, efter hwilka wattenwerk fbrdelaktigast och fullkomligast kunde inrättas. Men, då Carl XII:s frig medtogo de till inrättningens fortsättande anslagna medel, kommo gdomålen att afstagna.

Wid 1738 års riksdag blefwo nöddiga medel åter anslagna, fbr att fortsätta denna inrättning, som gjorde bergslagsrbresfen, fabrikerna och flera delar af landthushållningen så stort gagn. Denna inrättningens förnyade werksamhet kom likwål snart derefter, wid sistarens ödd, att uppbåra. Den upplifwades likwål åter, år 1748, då rum för Polhem's modeller utsågos på kongl. flottet. De förflyttades dock en tid derefter till gamla Kungshuset, hwarest tillräckliga rum för modellkammaren blefwo upplåtna. Twänne handtwerkare, med lön, antogos nu wid inrättningen, och 300 daler siltwermynnt anslogos till materialier. Med Kammarherren Polhem's tillhjälp återställdes åtskilliga af CommerceRådet Polhem's machiner, som blifwit skadade eller fbrförda, såsom wattenkonsten wid Hundbo grufwa i Norrberke, Stockholms sluss, med derwid brukade nya uppfinningar af pumpwerk, m. m. Den härtil erforderliga summa utgick från ManufacturContoret. Inrättningen sattes under BergsCollegii wård och SiverIntendents Åmbetets inseeende. År 1779 utkom från trycket ett fullständigt inventarium öfwer alla i Modellkammaren då befintliga machiner och modeller.

Sebermera, och då en ny mechanisk schola, i fbrening med Kongl. då så kallade Målare och Bildhuggare Akademien, genom Kongl. Br. d. 11 Dec. 1798, inrättades, kom åfwen Modellkammaren under denna akademis inseeende. I bbrjan gaf Kongl. Wetenskaps Akademiens secreterare, i Målare Akademiens hus, underwising i theoretisk mekanik, och directuren wid Modellkammaren uti praktisk mekanik. Modellkammaren fick sedan en egen local uti huset N:o 8, quart. Sporen, wid Måster Samuels gränd, och dessa inrättningar blefwo då ännu närmare fbrenade. De begagnade nämligen derefter samma hus, hwarigenom mekaniska scholans öfwer hade en lättare tillgång till modellerna för sina studier.

Då en landbruksakademie sebermera stiftades, ställdes dessa inrättningar, genom Kongl. Br. den 23 Juni 1813,

under dess wård. Modellkammaren skulle, enligt nämnda bref, hållas öppen wisa dagar i weckan, och sberesändaren skulle uppvisa samt förklara de modeller, som åsändades. Scholan sbereslods af en directeur utan lön, och undervisning meddelades af 1 lärare uti theoretisk mekanik, 1 uti modellarbete, med åliggande tillika, att sberewisa modellkammarens tillbehör, samt 1 i mekanisk ritning, hwardera med 100 rd. b:co i lön. 6 stipendier woro anslagna till scholan, hwaraf 2:ne, det ena om 60, det andra om 40 rd., skulle udelas af LandtbruksAkademien, 2:ne åter utbetalas af BerasCollegium, samt 2:ne af CommerceCollegium från manufacturfonden. De 4 sista stipendierna utgingo under sista åren med 133½ rd. hwardera, och skulle innehafwarne biträda wid modellernas framwisande.

Stulligen, och då ett Technologiskt Institut, af widsträcktare omfattning än Mechaniska Scholan, år 1827, inrättades, upplöstes denna schola, och Modellkammaren sberenades på samma gång med institutet.

(Äldre historien ur Clerks; nyare underrättelser, dels muntliga, dels ur snärra tryckta skrifter.)

12) Technologiska Institutet.

Då Rikets Ständer, wid 1823 års riksdag, funno o tillräckligheten af de inrättningar, som härstädes woro widtagna för undervisning i hwad som erfordras för manufacturer och en del handwerkerier, wäkte de fråga derom, att antingen den redan härstädes befintliga mekaniska scholan skulle utwidgas, eller ett technologiskt institut inrättas. Betänkandet här om åtföljdes af ett fullständigt förslag till organisationen af en sådan inrättning, utarbetadt af Sberdirecteuren Schwarz. Detta betänkande remitterades, efter riksdagens slut, till WetenskapsAkademien och CommerceCollegium, hwilka uti, åren 1824 och 1825 afgifna, utlåtanden tillstyrkte inrättningen. För att wisa de ensidiga åsigtter och den farhåga för sberordningens rubbande, som stundom utmärker wisa handwerksocieteter, kan det wara märkwärdigt nog, att här insbra deras utlåtande i ämnet. CommerceCollegium hade nämligen, för att få denna wigtiga sak få fullständigt utredd som mödligt, anmodat alla manufactur- och handwerksocieteter att yttra sig. De sbera gillade allmänt förslaget; men de sednare hade, med undantag af några få, som alldeles åslykt detsamma, ansett sig icke kunna tillstyrka inrättningen, utan med sberjande willkor.

1) att slöjdskolans begagnande ej må befria någon, som vill åtnjuta handwerksrättigheter, från skyldigheten att undergå lära och prof i vederbörande ämbeten [hvilken tidig farhåga!]; 2) att skolundervisning i verkstadsämbeten, såsom alldeles ändamåtsstridig, afstyrkes, m. m.

Den 8 Juni 1826 utfärdades ett reglemente för institutet. Enligt detsamma skall inrättningens föremål vara, att samla och meddela kunskaper och upplysningar, som äro nödvändiga, för att med framgång idka slöjder, eller hvad man vanligen kallat handwerk och fabriker. Undervisningen skall i allmänhet vara populär och praktisk samt göras åskådlig genom föreläsningar af prof, försöks anställande och egen handläggning. Institutet skall efter hand bekomma en boksamling, rörande nyttiga konst- och slöjder, äfvensom andra till teknologien förberedande kunskapsgränar. Det skall också förses med en apparat af de nödvändigaste instrumenter, med en teknisk samling af råämnen och föråblade varor, med modeller, verktyg till deras förberedande och erforderlig laboratorii-apparat. En directeur har inseende öfver institutet. Directionen skall utgöras af statssecreteraren för handels- och finance-ärendena, institutets directeur och tre eller andra ledamöter, hvilka kungen utnämner.

Genom Kongl. Br. d. 23 Mars 1826, blef en egen local, eller s. d. Modellkammarehuset, upplåtet åt institutet, då äfven sjelfwa Modellkammaren sattes under institutets disposition. I anseende till nödig inredning af detta hus, samt andra förberedande anstalter, kunde ej institutet tråda i någon fullständig verksamhet, förr än i medlet af år 1827, sedan directionen d. 20 förutgående April blifwit utnämnd. Modellarbetet hade likväl förut tagit sin början.

Undervisningen wid institutet omfattar icke allenast de lärogränar, som förut tillhört mekaniska skolan, utan äfven nya lärocurser i elementarphysik och teknisk mekanik, den förra såsom en nödig grundläggning för det mekaniska studium, och den sednare såsom tillämpning deraf, genom en praktiskt åskådlig framställning af maskinläran. Till ännu närmare utveckling af detta ämne, böra här de undervisningsgränar upptagas, som för det närvarande äro organiserade. En lärare undervisar i mekanisk linear-ritning samt ritning *à la vis*, 1 i bearbetande af trä och metall, 1 uti elementarmatematik, 1 adjunct i elementarphysik, samt 1 adjunct i elementarchemi. Desutom meddelar directuren, två eller tre dagar i veckan, råd och upplysningar åt handwerkare, fabricanter och

andra sidsidskare; äfvensom söndagseftermiddagarne undervisning lemnas åt gefäller och läringar af de mechaniska handwerkerna, såsom snickare m. fl. Sedan den 24 Sept. 1827 har äfwen undervisning börjats i konsten att, efter förbättrade Franska sättet, försärdiga blommor.

Då Mechaniska Scholan indrogs, såsom ounbärlig genom institutets inrättning, bibehölls likväl 2:ne af des lärare wid sina lönesfrånånder, sedan en dött förr före institutets organisation. Dessa två lärare skulle likväl då tjänstgöra wid institutet. Då den ena af dem snart drefte sig af sig sin lön, anslogs den till förskande af institutets årliga stipendiemedel. I det föregående år nämndt, att Mechaniska Scholan hade 6 stipendier. Då den upplöstes, fick LandtbruksAkademien behålla de från akademien utgående 2:ne stipendier, och skulle de utdelas för försärdigade modeller och maskiner för landtbrukshållningen, af ny eller förbättrad uppfinning. BergsCollegium skulle, såsom förut, fortsara att bortgifwa de till Collegium öfverlätna stipendier. Således återstodo endast de förut från CommerceCollegium utgående 2:ne stipendier, om 120 rd. hwardera, hvilka nu anordnades till institutets disposition. Hela des årliga stipendianslag är således för närvarande 340 rd. b.co.

Institutets bibliotek utgör redan omkring 800 volumer, dels inköpta, dels tillkomna genom bidrag från enskilda personer och lärda samsfund. Sedan institutets början, till hösten 1827, hafwa 48 elever der njutit undervisning, samt desutom 32 fruntimmer börjat begagna den nyligen öppnade undervisningen i konsten att försärdiga blommor.

Institutets fond utgöres af ett årligt anslag af manufactur-discontifonden, stort 14,000 rd. bico. Afslutningen utgår till 8000 rd., hvarförutan institutet har stora utgifter till inköp af böcker, instrumenter, m. m.

(Ur de citerade, från trycket utkomna, utlåtanen, reglementet, berättelsen, 1827, till ÖfverStåth. Unbetet, samt muntliga underrättelser.)

13) Gymnastiska Central-Institutet.

Detta institut inrättades år 1813 och har till hufvudsak föremål, att bilda stieliga gymnastier, hvilka sedan skola utgå såsom lärare i denna sak wid rikets läroverk. Som reglementet bjuder, att lärarne skola grundläggga sina kunskaper Lundequist, III, Bih. 19.

per med matematik och anatomi, hafwa först enstilda lectioner deruti blifwit hållna, och sedermera blef, på elevernas befohning, wid institutet ett anatomi-rum, år 1826, inrättadt, hwarest äldste underläraren lemnar undervisning. Fäktning och huggning begagnas af högti fä. Föreläsandaren, Professor Ling, har uttänkt och infört en särskild sjukgymnastik, och flere af Stockholms läkare fortfara att hursicka patienter, hwiskas åtkomnor de erfarit bäst kunna hafwas genom mechanisk inwerken.

Wid institutet lemnas fri undervisning åt ett antal af högti 10 personer på en gång. Desutom skola 25 obemedlade gossar, 4 timmar i weckan, kostnadsfritt undervisas. Antalet af dem, som från institutets början njutit undervisning, för att såsom lärare egna sig åt gymnastiken, är något öfwer 50, af hwilka ej mindre än 17 för det närvarande arbeta wid institutet, och flere hafwa utgått, såsom lärare, till landsorterna. Antalet af dem, som under sednare tiden besökt institutet, kan antagas ärligen hafwa varit följande: friska manspersoner, under 16 år, 20; öfwer 16 år, 75; sjuka manspersoner af alla åldrar, 70; sjuka fruntimmer af alla åldrar, 60, eller tillsammans 225 personer. —

Till lärorum för institutet är s. d. Styfvgjutaregården upplåten. Der hafwa äfwen föreläsandaren och första underläraren fria boningsrum. Statsanslaget är 1000 rd. h:co, hwaraf föreläsandarens lön utgår med 500 rd., och de bägge första underlärarnes med 200 rd. hwardera. På de sednare åren har Konungen lemnat ett tillskott till detta anslag af 600 rd.

(Ur berättelsen till ÖfwerStåth. Ämbetet, år 1827.)

14) Institutet för Blinda och Döfstumma är öfwanför, II, sid. 140, och III, sid. 231, beskrifwet.

15) Navigationscholan är, II, sid. 264, beskrifwen.

16) Swenska Läkare-Sällskapet.

Wid sin början bestod detta sällskap blott af 7 läkare i hufwudstaden, hwilka kände behofwet af ett närmare föreringsband sinsemellan. Den 31 Dec. 1807 erhöles de hofcancellerens tillstånd att inrätta ett medicinsk läsesällskap, som sedermera utwidgades till antagande af alla medicinz doctorer samt chirurgiz magistrar och hade sin första

sammankomst d. 25 October 1808. Första sammankomsten, som offentligen firades, var d. 2 Oct. 1810, då secreteraren afgaf en årsberättelse om sällskapets arbeten, hwilken sedermera till trycket beforderades. Derefter hafwa dylika berättelser årligen blifwit upplåsta på sällskapets högstidsdag.

Sällskapets ändamål är att underhålla en närmare vetenskaplig förbindelse mellan hufvudstadens läkare; att samtala och rådslå om gångbara sjukdomar; att göra sig bekant med nyare medicinska litteraturen, o. s. w. För att befördra i synnerhet detta sednare ändamål, har sällskapet samlat ett bibliotek, hwartill böcker dels blifwit inköpta, dels skänkta af flera bland sällskapets medlemmar. Den betydligaste donationen dertill gjordes af Lifmedicus Wenner, som i sitt testamente förordnade, att alla hans medicinska böcker och samlingar i naturalhistorien, af örter, snäckor, insecter, stenar m. m., skulle till sällskapet aflemnas. Bibliotheket är ej ensamt för sällskapets ledamöter tillgängligt, utan äfwen för yngre läkare.

Sällskapet utgifwer årligen ett band af sina handlingar. Af dem kan bäst inhemtas, huru sällskapet uppfyller sitt ändamål, och af hwilken wigt det är för fäderneslandet.

Sällskapets fond har tillkommit genom dess egna bidrag. Dessutom njuter sällskapet likwäl ett årligt understöd af staten. Då Konungen inhemtat den nytta, sällskapet gjorde riket, behagade han, d. 20 Mars 1816, tillägga sällskapet detta understöd, utgörande 500 rd. b:co årligen, till inköp af böcker, journaler, m. m. Sällskapets inkomster war, år 1819, öfwer 2249 rd., och utgifter öfwer 1340 rd. b:co.

3 hbrjan hade sällskapet ingen egen local; men, genom testamente af d. 1 Mars 1818, förordnade Kongl. Lifmedicus, Doctor Martin Ludvig Wenner, att wåningen 1 trappa upp, med dertill då hörande lågenheter, i huset N:o 7, quarteret Johannis Sjöbre, wid nya Kungsholmsbrogatan, skulle till sällskapet upplåtas, att, utan all annan afgift och hyra, än hwad rummens underhållande fordrar, för alltid begagna och disponera, så länge detta sällskap fortfar. Den 20 Juli 1821 köpte sällskapet återstoden af huset, utaf Lifmedicus Weners arfwingar, för 7500 rd. b:co.

(Ur sällskapets handlingar.)

17) Carolinska Medico-Chirurgiska Institutet.

Då man, under Gustaf IV Adolfs fälttåg, började inse det dunkliga skick, hwari fältläkarestaten, så wäl wid arméén som flottan, befann sig, i afseende på läkarekonstens praktiska utöfning, blef man betänkt att sista en inrättning, som skulle afhjelpa denna olägenhet. Carolinska Institutet inrättades derföre år 1811, och des första ändamål war äfwen att bilda fältläkare, hwilket man ansåg så angeläget, att äfwen elever antogos, som saknade grundlig underbyggnad i humaniora. Men, när, efter flera års fred, armééns och flottans behof af läkare blef uppfyllt, så utwerkade SundhetsCollegium strängare prof både för dem, hwilka skulle som elever emottagas och som ämbetsmannasämnen utgå. De förra skulle nämligen wid något af rikets universiteter hafwa undergått en filosofihiff examen, och de sednare borde wid institutet aflägga en särskild praktisk examen. Nu blef äfwen inrättningens ändamål widsträcktare, det nämligen, att genom undervisning tilldana pålitliga läkare till statens tjenst, för alla grenar af medicinalverket.

Långt före institutets anläggning hade professioner blifwit inrättade och offentliga föreläsningar hållna uti anatomi, pharmaci och barnförlossningswetenskap, under Collegii Medici tillsyn, äfvensom chirurgiæ magistrar undergingo examen dels för dessa professorer, dels för collegii ledamöter. Men dessa föreläsningar woro så godt som särskilda inrättningar, hade ingen enhet, utgjorde ej något best. Skulle de också hafwa omfattat flera ämnen, så war det i alla fall af nöden, att ett slags centralanstalt, sådan som institutet, skulle gen skulle inrättas.

För institutet utfärdades, d. 11 Dec. 1822, ett reglemente. I enlighet dermed hållas föreläsningar af en professor i naturalhistorien, en i chemien och pharmacien, en i barnförlossningswetenskapen, en i theoretisk samt en i praktisk medicin och chirurgi. Hwar och en af nämnda professorer har äfwen sin adjunct. Praktiska medicinska och chirurgiska professionen är förenad med öfverfältläkare sysslan wid Stockholms stads garnison. En af professorerna skall, såsom inspektor, hafwa närmaste tillsynen öfver institutet. Föreläsningar hållas från October till slutet af Maj månad. Adjuncten i naturalhistorien företager botaniska excursioner från Junii månads början till September månads slut. Äfwen bör nämnas, att kliniska föreläsningar under hela året hållas på Seraphimer Lazarettet, samt att man, wid inrätt-

ningen af institutet, beräknat den förmån, hwilken eleverna kunna hafwa af Lazarettet, GarnisonsSjukhuset, Wårnbörds-
huset m. fl., såsom cliniska läroanstalter.

För att få skickligare läkare till ett erforderligt antal, i fall af inträffande fälttåg, hafwa wiså stipendier och pensioner blifwit inrättade, hwilka gbra innehafwarne förbundna till tjenstgöring i fält. 8 af dessa stipendiater och pensionar hafwa fria husrum i Carolinska Institutet, äfwen som 8 andra hafwa samma förmån på Garnisonshuset, under villkor, som, wid tilläggen om detta sjukhus, äro införda. I fall af inträffande krig, skola dessa elever wid institutet taga särskild fältläkare-examen, så wida de ej förut undergått någon medicinsk examen. Wid institutet skola äfwen de, som önska blifwa chirurgiæ magistrar, för öppna dörar, taga en praktisk examen i operationen, chirurgien och förlossningskonsten.

Utom nämnda rum för stipendiater samt för 3:ne professorer och 4 adjuncter, har äfwen institutet rum för bok- och instrumentsamlingar, ett naturaliecabinnett, ett auditorium, ett kemiskt laboratorium samt en anatomisal, med 3:ne större dissectionsrum, af hwilka 2:ne äro eldrum och begagnas till preparatsamlingar, föreläsningar samt finare dissectioner.

Bibliotheket kan för det närwarande innehålla omkring 5000 volumer. Första grunden dertill utgjorde den boksamling, som för förwarades i SundhetsCollegium, men, efter institutets inrättning, hitflyttades. Huru denna boksamling tillkommit, beskrifwes, II, sid. 70. Genom det der omtalade Rönnowska testamentet, hwaraf ännu en årlig renta tillfaller bibliotheket, har det blifwit ökad med nära 1300 volumer. Desutom hafwa, på sednare tider, Hans Majt Konungén, Archiatern D. von Schulzenheim, Archiatern von Weigel m. fl. hit förärat flera dyrbara verk, äfwen som Afessor Chr. Carlander och General-Directeuren Hagskrömer hit donerat hela sina boksamlingar. Af Dylundska testamentet, år 1821, njuter bibliotheket en årlig renta af 100 rd. banco, hwilket äfwen betydligt bidrager till dess förökande. Detta bibliothek hålles hwarje söndag öppet för dem, som studera medicinska wetenskaperna, och finnes så wäl deröfwer, som öfwer de nästan fullständiga chirurgiska instrumentsamlingarne, sådant allt år 1825 befann sig, särskild tryckt katalog, Stockholm, Hbrberg, 1825, 292 sid., 8:o.

Bland dessa instrumentsamlingar förtjenar att särskildt nämnas den kostbara Civialska apparaten för borning af

stenar i blåsan. Bland de anatomiska samlingarne bbr också utmärkas det dyrbara waxcabinetet från Florenz, förfärdigadt af Galenzoli, hwilket S. Kongl. H. Kronprinsen till inrättningen förärat. Det består: 1) af en hel qwinnofigur, med nervsystemet, fullständigt utfördt m. m.; 2) ett manscadaver, med en fullständig framställning af de lymphatiska kårten m. m.; 3) underlifwet med födslo delarne af en hawande qwinna i andra månaden; 4) ett hufwud med de djupare nerverna; 5) en fullständig preparat öfwer hörsel-, luft- och synorganerna; 6) öfwer hjernan och hufwudskålens botten. Osteologiska samlingen, hwaribland en betydlig suite af så wäl menniskors som djurs cranier, förwaras i 2ne smärre rum i samma byggnad som anatomisalen. Desutom finnes wid institutet en botanisk trädgård, som likwäl ej alltid användes för sitt ändamål; hwilket kommer deraf, att icke något årligt anslag till dess underhållande finnes, utan att detta måste bekostas af professorn i naturalhistorien, hwilken syfta nu är vacant. För öfrigt måste det alltid ankomma på professorns enskilda willja, nit och ekonomiska omskändigheter, i hwilket tillstånd trädgården skall besinna sig. Man måste så mycket mer beklaga detta förhållande, som detta är den enda, ehuru inskränkt, publica local inom hufwudstaden, hwilken till botanisk trädgård blifwit upplåten. Wid institutet består äfwen werkstad för en chirurgisk instrumentmakare.

Swad institutets ekonomiska omskändigheter beträffar, så hade det i början ingen egen local, utan måste begagna SundhetsCollegii hus ända till år 1816, då det fordna glasbruket på Kungsholmen, beläget smedt emot Seraphimer Lazarettet, på statens bekostnad, inköptes för dess behof. De gamla byggnaderna fingo då ny inredning, och den byggnad, som nu innehåller auditorium och kemiskt laboratorium, blef alldeles ombyggd.

Institutet har af staten intet annat årligt anslag, än löner för lärarne, så att adjuncterna hwardera hafwa 250 rd., professorn i naturalhistorien 400 rd. och de öfriga professorerna hwardera 800 rd., allt h:co, samt 100 rd. anatomisalen. De öfriga tillgångarne äro sammanbragta genom uthyrandet af rum i den byggnad, som är belägen inwid gatan. När detta ej varit tillräckligt, så hafwa hitills medel blifwit anordnade af fonden för Garnisonsjukhusbyggnaden.

Slutligen bbr nämnas, att, såsom en gård af tackiambet åt institutets närwarande inspector, GeneralDirecteuren

A. J. Hagströmer, desz bröstbild af hwit marmor, försärdigad af Professor Götthe, blifwit uppsatt i lectionsalen. Inskriften på piedestalen lyder sålunda: A. J. HAGSTRÖMER AF KAMRATER OCH LÄRJUNGAR. 1821, DEN 8 SEPT.

18) Veterinaire-Inrättningen.

Sedan Rikets Ständer, 1815 och 1818, anhållit, att Konungen wille widtaga några åtgärder till djurläkarevetenskapens befrämjande, och det befunnits, att en större utwidgning af den redan förut i Skara befintliga inrättning af detta slag ej skulle wara mot ändamålet swarande, beslöt Konungen, d. 24 Augusti 1819, anläggandet af en sådan inrättning i hufwudstaden; men för åfskilliga ekonomiska omständigheter kunde den ej komma till stadga och öppnas, förr än i Febr. 1821.

Denna inrättning, hvars hufwudsföremål är, att, såsom en centralanstalt, medverka till bildande af skickliga djurläkare i riket, fick, d. 28 Maj 1824, ett reglemente. Enligt detsamma skola wid inrättningen finnas 2ne professorer, hwaraf den ena håller föreläsningar uti veterinairevetenskapens praktiska, och den andra i desz theoretiska del. Sedermera har en tredje lärare i pharmakologien tillkommit, hwilken hittills åtnjutit lön af besparade medel. Inrättningen sattes, enligt detta reglemente, under Sundhets Collegii uppfigt, och en af professorerna har, såsom directeur, närmaste tillsynen deröfver. Wid inrättningen mottagas 16 fristelever, som, utom fria husrum, med åfsjäsande förmåner, månadsligen erhålla 10 rd. b:co i underhållsmedel. Desutom är en pension, af 100 rd. b:co årligen, stiftad för utbildande af skickliga ämnen till öfverlärare wid de båda veterinairehögskolorna i riket. Hårsbrutan mottagas så många för underhållet betalande elever, som utrymmet medgifwer, hwilka fritt åtnjuta undervisning och husrum. Alla elevernas antal har årligen varit omkring 30, utom 4 från Norge, hwilka härstädes underhållas på detta rikes bekostnad, till en veterinairehögskola der kan blifwa inrättad. De underhållas förr wid veterinaireinrättningen i Köpenhamn. En smed är antagen, för att undervisa i det praktiska wid beskoningskonsten. Efter lärotidens slut anställas särskilda examina, då examinati utgå såsom djurläkare eller hofslagare. På detta sätt hafwa, sedan 1822, 7 blifwit utexaminerade såsom djurläkare, och 12 såsom hofslagare. Ingen får nämligen, hwarken i Stockholm eller wid arméen, antagas

till hofslagare, som ej wid inrättningen undergått denna examen. Äfwen bör nämnas, att, för competence till provincial-djurläkare tjänster, fordras, att wid denna inrättning hafwa studerat, hvarföre äfwen eleverna wid veterinärrättningen i Skara hitrefa, för att här sluta sina studier.

På det eleverna måtte vinna praktisk öfning, äfvensom att inrättningen skulle medföra så mycket mer omedelbar nytta, är det invånarne i staden och dess närmaste omgifningar tillåtet att dit inslika sina sjuka husdjur, för hwilket ändamål inrättningen har särskilda sjukstall, äfvensom det tillhör eleverna, att, på skeende requisitioner, låta sådana djur utom inrättningen. I förra fallet betalar egaren för foder och medicamenter, men ej för sjelfwa läkarewården. På detta sätt hafwa till sjukstallen årligen, efter ett antaget medium, blifwit insända 458 husdjur, och 1482 utom inrättningen årligen blifwit behandlade. Till inrättningen hörer äng och betesmark, äfvensom en plantage för medicinal- och foderwexter. Den har också särskildt bibliothek samt andra till yret hörande samlingar och inventarier, och har den redan hunnit förskaffa sig en ganska rik samling af djur skeletter utaf alla ordningar samt af pathologiska benpreparater.

Med inrättningen är, sedan 2:ne år, en suterianskall förenad. Hingstar ankomma hit från Strömsholm i Mars månad hwarje år och begagnas till slutet af Juni, såsom beskållare, så wäl för kringliggande landet, som staden.

Hwad ekonomien angår, så uppläts, d. 8 Dec. 1819, för inrättningens behof, det fordna Koppvymningshuset wid Grefgatan å Ladugårdslandet, quarteret Edelmannen Mindre, mot en årlig renta till Bårnhuset. Detta koppvymningshus hade nämligen, sedan vaccinen's införande, varit nästan alldeles obegagnadt, och, då det ansågs fullkomligt öfverflödigt för sitt ändamål, skulle de med snittkoppor behäftade hådanester på Seraphimer Lazarettet intagas. Widare bevelennades den wid detta hus belägna sjögård, d. 30 Mars 1820, till inrättningen. Sedermera har äfwen det mitt emot belägna Ladugårdslands f. d. kronobränneri blifwit upplåtet för samma ändamål.

På denna local finnas följande anläggningar. 1:o På öfra gården: a) är grunden laggd till ett större stenhus, som skulle innehålla lärosal, anatomiskal, rum för apparater, anatomiskt museum samt boningsrum för 30 elever och 1 lärare; b) finnes ett stort, grundmuradt sjukstall med 21 spåtor, försedda med krubbor af Kolnärds-marmor och häckar

af jernband; åfvensom ett ridhus och rum för diverse redskap finnes i samma byggnad.

2:o. Gamla Koppyunningshuset af tråd innehåller nu laboratorium chemicum, apotek, anatomisal, lärosal, anatomiskt museum, samt rum för tredje läraren och contor.

3:o. På nedra gården finnas: a) en stor plan till ridbana och mönstringsplats för hästbesigtningar; b) kostjul för 12 à 15 hästar, jemnte årskilliga uthus och bodar; c) smedja med 2:ne bälgar samt rum för mästernedem; d) ett stall för 8 hästar och 6 nötkreatur; e) en badanstalt för hästar, jemnte en instängd sjögård och haum för höskutor.

4:o. S. f. d. kronbränneriets hus finnas rum för 20 elever, directuren och andra professorn, åfvensom wid samma gård finnes plats för botanisk trädgård och plantage.

Wid 1823 års riksdag anslogos af statsmedlen 7103 rd. för inrättningens behof. Directuren njuter derutaf i åren 2000, och andra professorn 1000 rd. b:co. S hyra för betesmark betalas årligen 250 rd. b:co.

19) Patriotiska Sällskapet.

Om detta sällsaps uppkomst och ändamål är i det förregående, wid beskrifningen om sällskapet Pro Patria, i korthet nämndt; och, som sällskapet nu mer sällan utgifwer några skrifter, utan förnämligast inkränker sin verksamhet till beöndingars utdelande för hwad som med landthushållning har gemenskap, så anser författaren, att i denna afdelning, som angår konstslapliga ämnen, en utförligare beskrifning, om dessa sällsaps närvarande föremål, ej wore på sin egentliga plats.

20) Samfundet för utgifwande af handskrifter, rörande Skandinaviens historia.

Detta samfund stiftades år 1815, och dess ändamål är, såsom benämningen utwisar, att utgifwa otryckta eller mindre kända skrifter och handlingar, som upplysa någon del af nordens historia. För detta ändamål bypnades först en subscription, hwari åfwen dåvarande Konungen, Drottningen, Kronprinsen och Hertigen af Södermanland deltog. Utgifningen besörjes af en comité, hwilken, på det att de historiska manuskriptsamlingar, som förwaras i allmänna eller enskilda bibliothek, lättare skulle blifwa kända, till corresponderande ledamöter kallat literatörer i alla Swenska landsor-

ter samt flere trakter af Norrige, Danmark och Finnland. Första bandet af samfundets handlingar utkom år 1816 och har till titel: Handlingar, rörande Scandinaviens Historia. Till närvarande tid hafwa 13 bänd utkommit, och det 14:de lårer inan årets (1828) slut lemna pressen. De innehålla bland annat sådana bref ifrån Konungar, Prinsar och utmärkta Swenska män, som tjena till upplysning i våra häfder. Wid slutet af handlingarne äro ofta förteckningar bifogade på manuskriptsamlingar wid de hittills föga kända gymnasiibibliotheken, såwensom wid flera enskilda personers bibliothek.

Samfundet hade i början inga särskilda stadgar. De, som sedermera blefwo uppsatta, wunno kongl. stadfästelse, d. 16 Jan. 1821. Enligt dessa stadgar, är en af samfundets ledamöter ordförande. Han innehafwer denna befattning 1 år och får till efterträdare den ledamot, som dertill wäljes. Antalet af så wäl närvarande som corresponderande ledamöter är obestämdt. De föreslås af ordföranden, och i nästföljande sammankomst röstas öfwer den föreslagna; dock anses ej walet stadgadt, förrän Hans Maj: Konungen dertill lemnat sitt bifall. Om den kallade är i Stockholm, underrättas han derom muntligen af secreteraren; de från warande erhålla kallelsebref. Hans Kongl. Högheit Kronprinsen är samfundets förste ledamot. Samfundet har inga bestämda sammankomster, utom den 12 Maj, Konung Gustaf 1:s födelsedag, som är dess högtidsdag. När någonting är att föredraga, anmäles det hos ordföranden, som utsätter tiden till sammankomsten. Från början af Juli till slutet af October månad äro inga sammankomster. Samfundets secreterare förer protocollet wid sammankomsterna, förwarar handlingarne, besörjer brefsverlingen, har tillsyn wid tryckningen, hwarwid han bitrådes af amanuensen, emottager inslytande medel och redowisar för en utsedd revisor. En ledamot åtager sig första granskningen af alla de handskrifster, som äro ämnade att till trycket befordras samt meddelar dem åt de öfriga ledamöterna, hwilka dersöwer yttra sin tanka.

(Ur Handlingarne.)

21) Sällskapet för Wepel-undervisningens befrämjande.

Sedan, på Generalen m. m., Grefwe Jakob de la Garbies tillstyrkan, att någon schol-lärare borde, på statens befostrnad, företaga en resa till England, för att taga en när-

mare k annedom om den derst ades införda werelunderwisningsmethod, Scholl raren, Magister P. N. Swenson, i början af  r 1817, på dåwarande Uppfostringscomit s befohnanad, dit blifwit utst kad, och, sedan en annan Swensk, wid namn Larson, på Kammarberren Grefwe C. H. Pofes enskilda befohnanad, inbemtad denna undervisningsmethod, ungefärligen wid samma tid, i Paris; så inrättades, efter deras återkomst, de första werelunderwisnings scholor i riket; nämligen först i Norrköping, der en schola,  r 1818, organiserades efter Lancasteriska methoden af Kyrkoherden Andersson, med nämnda Larsons biträde, och snart derefter i Stockholm, hwarest Magister Swenson, i Philippska jemnte Maria församlings fattigschola, der han war lärare, införde methoden efter det så kallade Bellska l ros ttet. Från den tiden började en allmän täflan f r det goda ändamålet att wisa sig, så att n riska medborgare, utan all yttre inwerkkan och endast af förtroende till methoden, skyndade att i äldre scholor införa den och att efter des anwising sl ta nya, genom hwilka bemödanden methoden, wid början af år 1822, fanns införd uti icke mindre än 35 s dre och mindre scholor.

Men mellan alla dessa scholor fanns ännu icke något gemensamt samband, ej heller woro tabeller och b riga materialier för undervisningen efter någon gemensam plan utarbetade, eller funnos fullt tillfredsställande läroböcker för dessa folkscholor. De tabeller, m. m., som, redan under åren 1819 och 1820, blifwit tryckta, woro också till s rsta delen utgångna. För att, utom annat, afhjälpa alla dessa olägenheter, sammanträdde några sakkunniga och patriotiska m n d. 23 Jan. 1822, best to att bilda ett sällskap och ut go en comité för utarbetandet af des stadgar, hwilka, den 6 derpå följande Mars, förelades sällskapet och gillades samt, den 25 April, wunno kongl. stadfästelse. Den 8 Dec. 1823 gjordes, till följe af en kongl. resolution, några förändringar uti den.

Sällskapets bestämmelse är att, genom werelunderwisningens utspredande och fullkomnande inom fäderneslandet, befrämja en allmännare, offentligare och  ndam tsenligare elementarbildning, synnerligen hos de lägre och medelb sa folksk l sarna, hwilkas behof, bristande omtanka och beroende ställning r kalla upplysare och lyckligare medmänniskors deltagande. Sällskapet anser såsom ett hufwudsf rem l f r sin omtanka, att ett förråd af tabeller, böcker för den första undervisningen, Riffertastor, griffar m. fl. skolmaterialier hafwes till

hands och underhålles, på det sällskapet må vara i tillfälle, att dels gratis, dels till nedsatt pris, dermed understödda autoriteter eller enskilda personer, som åstunda sista eller redan slistat wexelunderwisingsscholor.

Sällskapet består af alla de personer af bägge könen, som befrämja dess ändamål, antingen genom penningunderstödd, eller genom bidrag. De, som på sednare sättet befrämja sällskapets ändamål, äro corresponderande ledamöter; de, som tillfika eller endast gifwa penningunderstödd, äro röstegande. Dessa delas vidare, efter storleken af bidraget, uti ståndiga och årliga ledamöter.

Wården och ledningen af sällskapets angelägenheter är anförtrödd åt en direction, bestående af 12 personer, waldra af sällskapet bland dess röstegande ledamöter. Directionen wäljer sig inellan en ordförande, och träffade första walet Excellencen Grefwe Jakob de la Gardie, hwilken, såsom ofwan nämndt är, gaf första anledningen till wexelunderwisingens införande i Sverige och ända hittills utöfwat detta kall. Vidare wäljer directionen en vice ordförande, en secreterare för protocoollsfringen, en secreterare för in- och utrikes brefwerlingen, en skattmästare och en archivarie. Directionen sammanträder minst en gång i hwarje Quartal. Allmän sammankomst hålles en gång hwarje år. Då föreligger directionen sällskapet en redogörelse för sina åtgärder och arbeten under året. Revisorerna, som wid förra allmänna sammankomsten blifwit waldra, för att granska directionens förvaltning, uppläsa sin berättelse, hwarefter en tredjedel af directionens ledamöter afgår och ersättes genom nya; dock kunna de förra åter inwälfas.

Under första året efter sin stiftelse föranstaltade sällskapet om tryckning af 52 tabeller, nämligen 4 alphabet-, 24 stafnings- och 24 renläsningstabeller, 1000 exemplar af hwardera, äfwen som af ett lika stort antal diceringsstabeller och räknatabeller, ehuru de ej alla för år följande året blifwo sårdiga. Derester trycktes äfwen skrifningstabeller, tabeller öfwer bibliska historien, historiska och geographiska tabeller. Äfwen har sällskapet ifrån England införskrifwit en större mängd skiffertastor och griffar samt dermed försett många wexelunderwisingsscholor. Sällskapet fortsar allt framgent att låta trycka sådana tabeller, som ofwan nämndt är. Dessa hafwa äfwen blifwit gratis lemnade till flera scholor.

8 och 9 §§. af stadgarne innehålla, att sällskapet skall i hufwudstaden inrätta och framgent underhålla en schola, der wexelunderwisingss-metoden, efter en noggrann pröf-

ning af alla afwikelser, tid efter annan gjorda förbättringar och i öfrigt locala förhållanden, kommer att användas och, i mån af tidhvarfwets stigande upplysning och wunna erfarenhet, fullkomnas. Wid denna schola skall sällskapet äfwen mottaga sådana personer, som ära sig till lärare eller lärarinnor i wexelundervisningscholor, meddela dem dertill nödig bildning samt, i mån af tillgångarne, lätta underhållet för dem under den tid, de begagna scholan, hwarförutan flere sådana blifwande lärare, hwaribland många flockare från landsorterna, härstädes på egen bekostnad sig uppehållet. Således undervisades, år 1826: 16 sådana i Norrmalmis allmänna barnschola, 30 uti Stadens allmänna barnschola, och 24 uti Philipsenska scholan. Detta förhållande upptages här, för att ej längre fram, wid beskifningen om hwardera af dessa scholor, behöfwa repeteras. Sista delen af stadgandet i nämnde §§. uppfyllde sällskapet redan under de första åren så wida, att det ärligen lemnade underskott åt twänne eller flera, som ännade sig blifwa lärare wid sådana folkscholor i landsorterna. Swad åter förra delen af stadgandet beträffar, hade sällskapet icke till en bröjan sådana tillgångar, att det kunde uppfyllas. År 1825 lät directionen uppgöra ett förslag hwilket föreslog dertill och skulle, affräckt af dess storlek, hafwa nödgats öfvergifwa allt hopp, om icke en annan och lättare utväg funnits. Enligt 1823 års riksdagsbeslut, skulle nämligen de byggnader m. m., som begagnades af Magazinsdirectionen, wid dess upplösning, antingen försäljas, eller upplåtas till allmänt nyttiga inrättningar. Catharina och Maria kronbrännerier woro ännu odisponerade. Som det sistnämnda war till sitt låge lämpligast, så anhöll directionen, genom sin ordförande, hos Konungen, att få begagna detsamma för bestämde ändamål, hwilken anhållan Kongl. Maj:t så wida täcktes bifalla, att han upplät det till sällskapet på 10 års tid; hwarjemte sällskapet annodades uppgifwa förslag på kostnaden till handverkscholors inredande och ärlig afböning för lärare. Sedan sällskapet, hwilket, då Maria bränneriegendom, i slutet af Juli 1826, blifwit till detsamma afträdd, genast på egen bekostnad lät inreda ett större läsrum i nedra, samt twänne boningsrum och kök i öfra wåningen, till Konungen insändt det infortrade förslaget och enligt detsamma anhållit om ett bidrag af 2000 rd. b:co, en gång för alla, till inredande af arbetscholor, samt af ett lika stort årligt understöd till lärarepersonalens afböning och läsescholornas underhåll, så anslog Kongl. Maj:t, genom

frifwelse af den 4 Maj 1827, 2000 rd. b:co af arbetshusfonden för det förra ändamålet, men förklarade, angående det årliga anslaget, att, enär inga medel wore att för detta ändamål disponera, wille Kongl. Maj:t härmed wid nästa riksdag göra framställning hos Rikets Ständer. Sedan sällskapet lyftat ofwammånnde understöd, och som det äfwen hade något capital, förnämligast tillkommet genom Bruks-patronen N. Hebbes, år 1825 gifna, frifostiga skänk, stor 3000 rd. b:co, trodde sällskapet sig böra skrida till inredandet af handtverks-skolorna och en beslutad gymnastikinåttning. Wid verkställandet af reparationen, hwilken, år 1827, tog sin början, befunnos byggnaderna så bristfälliga, att directionen nödgades, sedan sällskapet war hördt, till följandernas betäckande, upptaga ett lån af 2400 rd. b:co, och äro dessa reparationer nu fullbordade, så att intet mer än afwaktandet af Rikets Ständers beslut, i afseende på lönesanslag, återstår, för att sätta denna centraliska för werks- undervisningen i verkshambet. I en framtida beskifning kommer den således att upptagas under den följande artikeln om hufwudstadens undervisningswerk. För det närwarande hafwa ej hufwud-detaillerna om de förlsta bemiddanden, som gjorts för dess uppkomst, kunnat lemnas på något tjenligare ställe än detta.

De allmänna grunderna för denna skolas blifwande organisation uttryckas redan i stadgarne och äro följande: directionen skall för denjamma upprätta ett särskildt reglemente. Gosar och flickor skola undewisas i särskilda rum. I flickskolan skall äfwen undewisning meddelas i de hushålliga sibirerna. Directionen till- och affätter lärare och lärarinnor samt anställer årligen en offentlig examnen.

10 och 11 §§. af stadgarne bjuda, att sällskapet framdeles, då medel dertill gifwas, skall, genom några directionens ledamöders försörg, utgifwa en uppfostrings tidsskrift, hwars systemål blir, att med uppmärksamhet följa den intellectuellas odlingens och framför allt elementarbildningens framsteg, särdeles efter werksundervisningsmetoden, icke allenast i Sverige, utan ock i andra länder. Äfwen åtager sig sällskapet, att uppmuntra och befordra utgifwandet af populära skrifter, tjenliga för de ringare folkklafernas undewisning och lämpade efter deras begrepp. Hwad det förörra, eller utgifwandet af en uppfostrings tidsskrift, beträffar, har sällskapet hittills ej gått i någon författning derom. För att uppfylla den sednare punkten, har directionen dels sielf utgifwit: Praktiskt Handledning för Werksundervisningen i

folkskolor, för att lemna en pålitlig och fullständig anvisning, både för användandet af de tabeller, som på directionens förordnande utkommit, och för utövningen af wexelundervisningsmetoden i allmänhet; dels har directionen också, först år 1826, och sedermera de följande åren, genom kungbreffver uti tidningarne, utymuntrat åfwen sbrfattare, som ej hörde till sällskapet, att till sig inkomma med skrifter uti de ämnen, som äro föremål för directionens utmärksambet. Som menigheten, wid sina lediga stunder, saknar en tjenlig näring för sin läselust, har directionen ansett det magtynliggande, att genom skrifter, till innehåll och framställningsfätt enliga med menighetens behof och ställning, gifwa dess löstliga wettgirighet en bättre rigning, än hittills skett; hwarfdre första föremålet för täflingskrifterna är: en läsebok för allmänheten, innehållande tjenliga framställningar, dels af märkliga historiska tilldragelser, dels af landets geographiska och statistiska fördelar, dels åfwen intressanta, betydelserika fornsågnar och ordspråk, eller tafkor af folklynnat, jemnte anvisning för allmogens praktiska sysselsättningar samt allmänna och husliga förhållanden. Sällskapet mottager täflingskrifter, som blott behandla ett eller flere af dessa ämnen. Det andra ämnet för täflingskrifterna är en lärobok för de allmänna folkskolorna. Sällskapet har wäl, genom de utgifna läse- och räknetabellerna, afhjelpat behofwet för den första undervisningen; men ännu återstår en ledning för denna undervisnings fortfättning, efter inhemtad renläsning; ett behof, som wäl på flera ställen, genom schollärarnes egna arbeten, är afhjelpat; men genom en allmän lärobok skulle undervisningen bringas till förra likstämighet. Denna lärobok bör innehålla alla de ämnen, som i wexelundervisningsskolorna föredragas; dock mottager sällskapet till en bbrjan försök till läseböcker, som innehålla ett eller flere af dessa ämnen. Skrifterna skola, försedda med walspråk och förseglade nammiedlar, wara inlemnade före den 1 Jan. hwarje år. De försök, som finnas fullkomligt swarande mot ändamålet, komma att på sällskapets bestofnad tryckas till en utplaga af 1000 exemplar, hwarefter, sedan erforderligt antal till tryckningskostnadens besfridande blifwit för sällskapets räkning astagna, den öfriga utplagan, jemnte rättighet till dess å nyo utplaggande, till sbrfattarne öfwerlemnas.

Till följe af dessa kungbreffver i allmänna tidningarne, hade, wid 1827 års slut, blott en enda täflingskrift till sällskapet inkommit. Den har till titel: Bibliisk läsebok för

menige allmogens barn, och har ännu icke blifwit granskad. Då directionen ej heller wet, hwilken följd dessa uppmaningar i framtiden kunna hafwa, och anser denna angelägenhet wara af högsta wigt, will directionen begagna den förbindelse, directionen eger med de wigtigaste utländska uppfostrings-sällskaper, för att genom dem erhålla några af de arbeten, som af dem blifwit, såsom läroböcker för folkscholor, utgifna, för att på wårt språk öfwerflytta dem, som befunnes mest swarande mot ändamålet.

7 §. 2 art. af stadgarne bjuder, att, om flere sällskaper, med lika bestämmeelse som detta, bilda sig i landsorterna, skall det åligga directionen, att med dem underhålla breswexling och på allt sätt bidra till befrämjandet af deras företag. Detta stadgande har directionen redan varit i tillfälle att uppfylla, i afseende på det i Östeborg inrättade sällskap för wexelundervisningens befrämjande inom detta stift. Desutom har directionen sökt att inhemta kannedom om alla wexelundervisnings inrättningar i hela riket, uti hwilket ändamål directionen först i allmänna tidningarne uppmanat till sådana meddelanden; hwilket hade den följd, att directionen i sin första årsberättelse, afgifwen 1823, kunde lemna en afhandling om wexelundervisnings-metodens fortgång och närwarande tillstånd i Sverige. Som likwäl underrättelser från flera ställen uteblefwo, utfärdade, på ordförandens hemställan, Kongl. Maj:ts, år 1825, ett circulairebref till samtliga consistorierna, hwaruti de anbefalldes, att från alla pastorier inhemta tillförlitliga uppgifter om allmogens kunskaper i läsning, skrifning och räkning, hwilka inom hwarje församling nyttjade den allmänna eller enskilda undervisningen m. m. Ännu hafwa ej från alla stift fullständiga uppgifter följt; men, som directionen desutom årligen, genom secreterarens förborg, inforrdar särskilda scholrapporter, har den funnat winna temligt noggranna underrättelser om wexelundervisningens tillstånd i riket, och den framställer åfwen resultaterna deraf i sina årsberättelser. Deraf inhemtas, att år 1827 funnos i riket 100 wexelundervisningsscholor, med 7936 barn, och att desutom funnos 45 scholor, som ej blifwit utryggifna. Af de förra funnos i hufwudstaden 14 scholor.

Sällskapet har åfwen, såsom ofwansföre år antyddt, bryttat communication med utländska sällskaper af samma ändamål, hwarigenom sällskapet blifwit i tillfälle, att i sina årsberättelser meddela upplysningar om folkbildningens tillstånd både utom och inom Europa; och äro intressanta upp-

glister derom i synnerhet införda uti de årsberättelser, som blifwit upplästa wid sammankomsterna åren 1826 och 1827.

Sällskapets ledamöter utgjorde, wid första årets slut, 97 och, wid slutet af 1827, 248. Af de sednare hade 78 inbetalt afgift såsom beständiga och 170 såsom årliga ledamöter. Årsafgiften, 1827, utgjorde 587 $\frac{1}{2}$ rd. Sällskapets öfriga inkomster äro i det föregående hufvudsakligen upptagna. I Banken hade sällskapet, år 1827, insatt ett capital, stort 4000 rd. b:co, men hästade deremot för en skuld, stor 2400 rd. Under detta år läser sällskapets cassa ej hafwa något öfverskott.

(Ur stadgarne och årsberättelserna.)

22) Sällskaper för Christendomsfurstapens befordrande.

a) Samfundet Pro Fide et Christianismo.

Detta samfund stiftades år 1771 här i Stockholm, förnämligast af Theol. Doctorn, sedermera Biskopen i Westersås Stift m. m. G. Murray och Theol. Doctorn C. W. Ludeke. Nedan samma år uppsatte sällskapet ordentliga stadgar, hvilka sedermera, 1781, och sist år 1808, utan någon väsendtlig förändring förnyades; dock hafwa dessa stadgar icke erhållit kongl. sanction.

Samfundets ändamål är, såsom det i äldsta föreningsstadgan uttryckes, att motarbeta Christendomens förfall och hindra de för allmänt och enskildt väl olyckliga påförlider, som derifrån äro ossfästiga. Samfundet består af in- och utländska ledamöter. De sednare böra underrätta samfundet om Christendomens tillstånd på sin ort, om nya utkommande skrifter, som förtjena uppmärksamhet, m. m. De inländska ledamöterna åter kunna, i afseende på sina olika stpligheter, delas i tvåänne klasser: sådana, som bo i hufvudstaden, och utom hufvudstaden. De förra få ej underliga 30 och skola bivitsta samfundets alla sammankomster. De sednare åligger, att, så ofta omständigheterna dertill gifwa anledning, frifstligen underrätta samfundet om Christendomens tillstånd på deras orter och antyda, hvilka skrifter de anse der vara mest gagneliga, m. m. Hvarje ledamot bdr lägga hand wid utarbetandet af någon afhandling öfver de wigtigaste grunderna för utöfwandet af wisa Christliga pligter, eller öfver scholwäsendets förbättrande, i synnerhet uti moraliskt afseende.

Samsfundet består af tvänne afdelningar, nämligen: Pastoral-afdelningen, hvilken syfselsätter sig med de ämnen, som i synnerhet röra prediko-ämberet och den praktiska Christiendomens befordran, samt Uppfostrings-afdelningen, hvilken syfselsätter sig med sådana ämnen, som i synnerhet angå den christeliga uppfostran. Samsfundet har årligen 5 allmänna sammankomster, och desutom har hvarje afdelning enskilda sammankomster en gång i månaden, med undantag af sommarmånaderna. Samsfundet har en præses och en vice præses, en secreterare, 3 censorer och en skattmästare, hvarsbrutan hwardera afdelningen äfwen har sin egen præses.

Den ena delen af samsfundets göromål består uti att utgifwa skrifter, antingen i original eller öfversättning, som befordra en sann kunskap om Christiendomen och en christlig wandel, lefwernesbeskrifningar öfwer fromma Christna män, som genom lära och lefwerne sökt att verka på werlden, underrättelser om Christna kyrkans tillstånd i alla länder samt recensioner öfwer wigtigare in- och utländska skrifter af religiös innehåll. Till följe häraf har samsfundet, i synnerhet under de första åren af sin stiftelse, utgifwit flera särskilda skrifter. Till år 1788 hade mer än 30 sådana utkommit. De förnämsta bland samsfundets skrifter äro: Inledning till den Heliga Skrifts läsning, *Stockh.*, 1775, 781 sid. 8:o; Samlingar, rörande Religion, Seder och Uppfostran, utgifna i flera häften, *Stockh.*, 1788—1798, m. fl. Samsfundet har wäl i sednare åren åtnat fortsätta denna skrift; men, som de i stadgarne påbjudna meddelanden, angående Christiendomens tillstånd, från ledamöterna i landsorterna, hvilka i början ordentligt inkommo, nu mer från flera orter uteblifwa, så har detta förhållande warit ett bland skälen, hwarföre denna skrift icke fortsättes. Kronprinsens Barnaboe är en länge begagnad och allmänt känd, på samsfundets bekostnad utgifwen, lärobok, som utan twifwel för sitt ändamål gjort mycken nytta. Femte upplagan deraf utkom år 1817. Kringspridandet af Bibeln och andra gudliga skrifter, till de fattiga invånarne i landets aflågsna provinser, har också utgjort en af samsfundets förnämsta omsorger. Därför hade samsfundet, några decennier efter sin stiftelse, ett tillräckligt capital, äfwen för att på egen bekostnad kunna besörja tryckningen af den Heliga Skrift. Men, sedan Evangeliska Sällskapet och sedermera Swenska Bibelsällskapet stiftades, behöfde samsfundet icke mer wända sin uppmärksamhet åf detta håll. Under sednare åren har samsfundet icke

utgifwit några nya skrifter, hwaremot det fästas sig så mycket mer wid sitt andra systemål.

Den andra delen af samsfundets gdomål består uti att sista sådana inrättningar, som kunna befordra en sann Christendom. Till följande här af blefwo i början trenne katechetiskolor i hufwudstaden inrättade, hwilka snart skades till 5, och 1817 ytterligare till 7, då Clara och Kungsholms församlingar fingo en gemensam skola; men sedermera hafwa dessa församlingar fått särskilda skolor, så att nu mer hwar och en af hufwudstaden territorial-församlingar har sin egen katechetiskola. För dessa skolor begagnas, antingen församlingarnes sakristior, eller också deras fattig- eller andra skolhus. Ursprungliga ändamålet med dessa skolor war, att bringa den nödwändigaste Christendomskunskap åt sådana äldre personer, hwilkas undervisning blifwit i yngre åren försummad; men sedermera hafwa äfwen barn, lärningar och tjenstebjon blifwit i dessa skolor emottagna. Undervisning gifwes hwarje söndags eftermiddag, och lärarne, som af sällskapet åtnjuta 90 rd. b:co i årlig lön, få för hwarje år beträffa 1½ tienstear. Årliga examina anställas i närvaro af samsfundets ledamöter, och då utdelas till de flitigaste premier, som bestå i läroböcker, uppbyggelsekrifter eller biblar m. m. Lärare tillsättas af 13 electorer inom samsfundet. Præses uti uppfostringsafdelningen är inspector öfwer dessa skolor. För öfrigt stå de under öfweruppsigt af StadsConsistorium, som äfwen, efter samsfundets önskan, år 1777, uppsatt instruction för lärarne, hwilken instruction blifwit förnyad år 1784.

Samsfundet har äfwen sökt bidra till skolnrättningar i landsorterna, hwaribland må nämnas, att det 1798 sökte verka för inrättandet af ambulatoiska skolor, men med föga framgång, emedan ännu få sådana skolor finnas. Äfwen har samsfundet stundom gifwit flitliga barnalärare i landsorterna påsande uppuntringar och belöningar.

Samsfundet har äfwen, tid efter annan, framställt åtskilliga prisfrågor till beswärande och låtit trycka de belönade skrifterna. År 1823 war antalet af täflingsfrågorna 5, och belöningen för det nöjaktiga swaret på hwardera af dem 12 ducater. Samsfundet har också samlat ett waladt bibliotek af christliga och uppbyggliga böcker.

Till bestridande af sina utgifter, egde samsfundet länge ingen annan cassa, än den, som uppkom genom ledamöternas frivilliga sammanstött, och dessa hafwa i sednare åren utgjort omkring 200 rd. b:co årligen. År 1819 beständes

likväl en wis årsavgift af de ledamöter, som woro boende inom Stockholm. Wid 1823 års slut war antalet af ledamöterna 295, hwaribland 8 utländska.

Samsfundets fond har suäningom blifwit allt mer förskad genom ädelmodiga gifwares dispositioner, så att den, wid 1818 års slut, utgjorde 7266 $\frac{1}{2}$ rd., och, wid 1823 års slut, 15,466 $\frac{1}{2}$ rd. b:co. Bland uppgifna donationer må nämnas, att BruksPatronen Edbergren testamenterat samsfundet $\frac{1}{2}$ i Fahlu grufwa.

Den 17 Febr. 1818 testamenterade f. d. Handelsbokhållaren Johan Pauli en summa af 6000 rd. b:co, med förskrift, att årliga rentan skulle användas till förbättring i skolläraernes löner, hwilka också derefter förhöjdes från 50 till 90 rd. Den 22 October 1827, skänkte exsecutorerna af Erik Roman Erikssons testamente 1055 $\frac{1}{2}$ rd. b:co, hwaraf rentan skall användas till befordrande af religionsunderwisningen på de ställen, der den i synnerhet tarfwas.

(Ur stadgarne, ett af samsfundet, år 1819, utgifwet, tryckt circulaire, och Stockholms Ayrkotidning, 1824, N:o 20.)

b) Evangeliska Sällskapet.

Då erfarenheten wisat, huru de tid efter annan utkomna större och mindre afhandlingar i gudliga ämnen, dels för det höga priset, dels af bristande anstalt till deras utspredande bland allmänheten, blifwit till en myckenhet öwarliggande osälda på våra boklädor, och då äfwen kärleken för religionen tycktes allt mer böria kallna, så öfwerenskommo, om wåren år 1808, några enskilda personer i hufwudstaden, som nitälskade för befordrandet af en sann Christiendomsföreläsning, att af egna tillgångar låta till trycket befordra smärre afhandlingar om religionens hufwudsämningar och utspreda dem bland allmänheten. Detta fördrag blef snart rikligare understöddt, än man förmodat, så wäl inom riket, som öfver nämligast genom ett penningebidrag af 50 pund sterling (224 rd. 23 st.), från det uti enahanda ändamål för England inrättade sällskapet i London, kalladt: *the religious Tract-Society*. Utom denna summa hade, wid slutet af nämnde år, 234 rd. 27 st. influtit, och för dessa medel blefwo nära 100,000 exemplar af smärre skrifter tryckta och utdelade bland den fattigare folkflåsen, till manskap, så wäl wid landarméen, som på flottorna, men förnämligast på de talrika stutthusen, icke allenast i hufwudstaden, utan öf i andra rikets städer.

Då antalet af dem, som wille bidraga till det goda ändamålet befordrande, allt mer tilltog, och sällskapet genom ett offentligare upprådande kunde hoppas, att ännu mer tillwinna sig allmänhetens förtroende, så sökte det kongligt beskydd och sanction å de stadgar, som nu uppsattes. Dessa stadgar stadfästades, till följe deraf, utaf Konungen, den 21 Januari 1809.

Sällskapets ändamål är, att, genom sinärre gudliga skrifter, utbreda Evangelii kunskap, i synnerhet bland menige man. Långt ifrån att willja befordra wiså särskilda tänkesätt, för hwilka ett eller annat särskildt religionsfällskap kunde wara utmärkt, är desß affigt endast den, att befrämja en praktiskt kånneedom af Christendomens allmänna sanningar. Desß skrifter få sällan öfwerfliga ett ark, och de skola före tryckningen undergå consistoriel censur.

Ledamöternas antal är ej bestämdt, ej heller instränkt till någon wiså klass af medborgare. Hwar och en, hwarå tänkesätt och wandel bewisa honom wara Christendomens wån och befordrare, kan till ledamot blifwa antagen. Sällskapet har en särskild comité, hwilken det tillkommer att besörja alla sällskapets ekonomiska angelägenheter, äfwen som att wälja de skrifter, hwilka skola tryckas. Comitéen eger en ordförande, en secreterare samt en casseur, och desß sammankomster ske en gång i hwarje månad eller oftare. En gång hwarje år hålles en allmän sammankomst. Då uppläses en berättelse och redowisning för comitéens förvaltning, hwilken sedermera till trycket befordras.

Ån 1809 års slut hade 207,750 exemplar af sällskapets skrifter blifwit tryckta, och af dem 135,948 utgått. Sedermera öfwersattes åtskilliga bland dessa skrifter dels på finska, dels på Lapska språket, för att utspridas bland dessa länders inwånare. Wid 1826 års slut woro 70 skrifter utgifna, och deraf 2,293,750 exemplar, sedan sällskapets stiftelse, tryckta. Af dessa exemplar hade 2,044,733 blifwit utspridda. Många bland dem woro gratis urdelade. Sällskapet har ingen stående fond och ingen egen local för sina sammankomster. Cassebehållningen uppgick, wid nämnde års slut, till nära 700 rd. Ledamöternas årsafgifter utgöra den gifna och säkra inkomsten.

Utom det öfwanför nämnda sällskapets egentliga ändamål, war det äfwen, under några år, syfvelsatt med att låta trycka och utsprida Bibeln. Wid sin första inrättning, kunde sällskapet, i saknad af nödiga inkomstkällor, icke tänka på detta företag; men, då Bibelsällskapet i London (*The Bri-*

tish et Foreign Bible Society) selfwilligt erbjöd sitt biträde dertill och i Maj månad 1809 för detta ändamål skänkte 300 pund sterling, hwarpå följande året 600 pund i tvåanne poster följde (tillsammans 4968 rd. 23 st. 9 rst. Swenskt h:co), så kunde sällskapet, utan willrådighet, genom ett tryckt avertisement, påkalla sina egna landsmäns wälwillja, att deltaga i detta företag. Detta steg hade också den werkan, att öfwer 3000 rd. h:co inslöt inän 1810 års slut.

För att kunna försäsa de bibelupplagor, som sällskapet föransåltade, för det möjligast bästa pris, lät sällskapet inföpa stilar och öfriga materialier samt fogade anstalt om så wäl Nya som Gamla Testamentets tryckande med stående stilar. Werksälligheten af denna plan tog sin början om sommaren 1809, och i April månad 1810 war första upplagan af Nya Testamentet färdigtryckt, samt följande året första upplagan af Gamla Testamentet. Priset för den förre war 6 st. h:co exemplaret, och för den sednare 32 st. Antalet af alla exemplar, som på sällskapets föransåltande (1810—1814) utkommit, är: Gamla Testamentet 13,500; Nya Testamentet 40,600, Apokryphiska Böckerna 10,000, Kon. Dawids Psalmer 3000.

Äfwen inslöt till sällskapet sårskilda medel, för att sätta det i stånd att gratis utdela Biblar. Till detta ändamål bidrogo förnämligast Edinburghska Bibelsällskapet med 100 pund sterling, och en privat man i Altona med 409 rd. h:co. Af denna fond uppfördes, redan i Mars månad 1809, 110 exemplar af Nya Testamentet på Finska språket och lemnades till de i Stockholm warande styfningar af Finska nationen. Likaledes blefwo 1325 exemplar af Nya Testamentet gratis utdelade, dels i hufwudstaden, dels i några andra af de sibrre städerna och på landet. Sällskapet hade äfwen tillfälle att sträcka sin omsorg till landsmän på aflägsna orter, i det ej allenast 50 exemplar blefwo affickade till Swenskar i England, utan ock 100 exemplar till dem, som uppehöll sig i Ostindien.

Lapplands invånare äro, i afseende på underwisning i Christendomskunskapen, mindre wäl lottade än deras landsmän i det sydligare Sverige. Man finner lätt, att tillgången på Biblar, Psalmböcker, Katecheser och andra till gudskärligheten tjenande skrifter, hos detta fattiga, spridda och ocultiverade folkslag, skulle hafwa varit ringa, inän Evangeliska Sällskapets verksamhet sträckte sig till dem. Biskopen öfwer Herodesands län, Doctor Nordin, wille afhjelpa denna brist och föransåltade om anläggandet af ett boktryckeri

i Hernefsands stad. Bibelns tryckning på Lapska språket war der bbrjad, då Bibelfocieteten i England åtog sig att bestrida kostnaden för en upplaga af Nya Testamentet på samma språk, stor 5000 exemplar, och öfwerlemnade åt sällskapet att gratis utdela den. Sommaren 1810 hitkom denna upplaga, färdigtryckt, från Hernefsand, och 2500 exemplar anslogos till utdelning i de Swenska Lappmarkerna. Det öfriga fördelades mellan de Nyska och Norska.

Då denna inrättning af Bibelutdelning blef allt mer utwidgad och således borde behandlas med odelad uppmärksamhet, så blef det nödvändigt, att för detta ändamål organisera ett särskildt sällskap, med egen styrelse, hwilket, i likhet med Bibelsällskaper i andra länder, endast borde sysselsätta sig med Bibelns tryckande och utbredande. Detta kom äfwen till verkställighet år 1814, och till Bibelsällskapet öfwerlemnades då alla under Evangeliska Sällskapets disposition för detta ändamål förut stående medel. (Ur stadgarne och årsberättelserna.)

c) Swenska Bibelsällskapet i Stockholm.

Anledningen till detta sällskaps uppkomst är ofwanför angifwen. Evangeliska Sällskapets comité sökte hos Rönningen tillstånd för dess inrättande och föreslog stadgar, hwilka äfwen wunno stadsåsielse. I April månad 1815 trädde Sällskapet först i verksamhet, och Hans Maj:it, nuwarande Rönningen, täcktes då förklara sig såsom dess förste hederstledamot samt förärade till sällskapet 2400 rd. b:co.

Sällskapets stadgar stadfästades d. 22 Febr. ofwan nämnda år. Enligt desamma besörjas sällskapets göromål af en comité, som utgöres af 20 ledamöter, hwilka ibland sig sjelfwa utwälja en ordförande, en eller flera vice ordförande, 3:ne secreterare, 2:ne skattmästare, en för utrikes werelaffairerna, en för inom landet inslytande medel, samt 2:ne archivariar, hwilka, liksom Evangeliska Sällskapets ämbetsmän, fullgöra sina förrättningar utan allt arswode. När så nödigt besinnes, kunna likwäl dessa förrättningar fördelas på flera, eller, när omständigheterna medgifwa, föresnas hos färre. Comitéen sammanträder en gång i månaden, och första sammankomsten war d. 19 April 1815. En gång om året hålles en allmän sammankomst, och den första war den 27 April 1816. Vid detta tillfälle uppläses en berättelse öfwer comitéens åtgärder och redowisning för dess förvaltning. Christne af alla stånd inbjudas till ledamöter af sällskapet, utan afseende på nation, kön och will-

for. De äro antingen hedersledamöter, ständiga ledamöter eller ärliga ledamöter. Vid sällskapet's stiftelse blefwo många af Evangeliska Sällskapet's ledamöter äfwen Bibelsällskapet's. Ledamöternas sammanräknade antal war, år 1827, 900. Konungen är sällskapet's beskyddare, och Kronprinsen dess första hedersledamot.

Vid sällskapet's stiftelse öfwerlemnade Evangeliska Sällskapet till dess disposition hela den stående Bibelns stilar och inventarier, hvilka, jemnte osälda bibelrepliar och contant casabehållning, utpgingo till ett värde af omkring 17,500 rd. bico. Bibelsällskapet i London, som så ädelsinnadt laggt grunden för bibelspridningen i Sverige, och som, från sin stiftelse år 1804 till 1815, utspridt till ättilliga länder omkring 1,300,000 biblar och nya testamenten samt bidragit till inrättande af 40 bibelsällskaper i Europa, 4 i Asien, 2 i Afrika, 2 i Westindien, flera i America, samt till Bibelns utgifwande på 55 särskilda språk, har äfwen, ända till år 1826, fortfarit att ärligen gifwa Swenska bibelsällskapet betydliga penningeundersködd. Sällskapet's öfriga inkomst har förnämligast bestått af ledamöternas bidrag, hwartill för år 1817, då jubelfesten, till minne af reformationen, den 31 October firades, kom collecten från alla hufvudstadens församlingar, utpginge till 2,228 rd. bico. De särskilda casator, dels för bibeltryckningen, dels för gratisutdelningen, som grundlades under Evangeliska Sällskapet's förvaltning, hafwa äfwen sedermera egt bestånd.

Redan i stadgarne förefress, att sällskapet borde stå i nära förbindelse med de bibelsällskaper, som i landsorterna woro eller kunde blifwa inrättade. Då woro endast några så sådana sällskaper stiftade, hwaraf de 3:ne första 1813; men sedermera har hwarje stift fått ett sådant sällskap, hwarjemte också flere bitrådesbibelsällskaper tillkommit. Med dessa står centralsällskapet i Stockholm i nära, ehuru ömsesides öberoende, förening; och de förstnämnda requirera härifrån sitt behof af biblar.

Desutom står sällskapet i förbindelse med utländska bibelsällskaper, såsom dem i London, Åbo, Petersburg, Berlin m. fl. Sällskapet meddelar med dem sina och emottager deras årsberättelser. Desutom öfwersticker sällskapet till dem biblar och nya testamenten, för att utdelas åt Swenskar, som wistas i dessa länder, och emottager i stället exemplar på deras språk, för att gifwas åt deras härstädes wistande landsmän.

I samma mån, som allt flere och större requisitioner

från de efter hand inrättade bibelsällskaper i landsorterna inkommo, och tryckningsarbetet sätunda måste utwidgas, måste äfwen archiv och inventarier tilltaga, så att man snart märkte, att det förra utrymmet icke war tillräckligt för detta behof. Då gick sällskapet i författning om att inköpa huset och fasta egendomen N:o 3, quarteret Bergamottstrådet, wid Kungsholmsstorget. Detta köp uppgjordes år 1816, och har egendomen, jemnte reparationer och nödiga nybyggnader, till 1827 års slut kostat sällskapet 23,446 rd. 5 fl. 10 rsf. b:co. Äfwen har den blifwit brandsförsäkrad till ett värde af 18,000 rd. Genom detta inköp vann sällskapet, utom andra, den fördelen, att 8 pressar kunde anläggas, i stället för 4, och såmedelst ett större antal exemplar skyndsammare aftryckas. Då flere lågenheter, så inom hus som i dertill hörande jord, wid denna egendom befinnas, hvilka sällskapet ej för sina ändamål omedelbarligen behöfver, så hafwa de blifwit uthyrda och afkasta ärligen en summa af omkring 700 rd. b:co.

Hittills har sällskapet befrist 4 särskilda upplagor af Bibeln, 2:ne in 8:o, en med gröfre, en med finare stilar, en in 4:o med mycket grofwa, samt en in 12:o med mycket fina, stilar. Priset för octavbibeln, med finare stilar, är 1 rd., för den in 4:o 2 $\frac{1}{2}$ rd., samt på den in 12:o 2 $\frac{1}{2}$ rd.; hvilket är lågt under all jemnförelse med våra wanliga boklädspriser. Af Nya Testamentet hafwa 2:ne särskilda upplagor utkommit, en in 8:o, en in 12:o. Sedan sällskapets början och till 1827 års slut hafwa, på dess föranstaltande, blifwit tryckta 104,187 helbiblar och 168,100 nya testamenten, hvarutaf 98,321 helbiblar och 162,315 nya testamenten blifwit spridda bland allmänheten. År 1827 utdelades gratis 451 helbiblar och 629 nya testamenten. Från sällskapets uppkomst till nämnda års slut hafwa in alles 8477 biblar, 16,909 nya testamenten och 2,256 Davids psalmer, till ett sammanräknadt värde af 19,598 rd. b:co, blifwit gratis utdelade.

Wid 1827 års slut hade sällskapet inventarier till ett värde af 17,097 $\frac{1}{2}$ rd. och osålba biblar till 17,090 $\frac{1}{2}$ rd. Om dessa poster sammanläggas med fastighetens värde, förslag af tryckpapper och behållna contanta medel, så utgjorde sällskapets behållning, wid nämnda års slut, 71,592 $\frac{1}{2}$ rd. banco.

De wälgörande verkningar, som Evangeliska och Bibelsällskapernas bemiddanden frambragt, ligga i för mycket hyphen dag, för att här behöfwa en teckning. Att ansö-